

Emlékszólót kapott a kaposvári hitközség

A hitközség tagjainak tevékenysége, munkássága, a városhoz fűződő viszonya mindig is meghatározó volt – fogalmazott a polgármester a péntek délutáni istentiszteleten.

A történelmi múltat is felidézve köszöntőjében a város első embere rámutatott, hogy képesnek kell lennünk a történelemből megtanulni a jót is, és abból építkezni, de a rosszat is szükséges tanulnunk, hogy tessenek ellene. Ez a kettő kell, hogy a múltból motiváljon és alakítsa majd az előttünk levő jövőt.

Emlékeztetett arra, hogy 1850-ben a lakosság körülbelül 9%-a volt izraelita a városban, ez indította a helybelieket arra, hogy 1864-ben zsinagógát építsenek. Kaposvár fejlődéséhez nagyban hozzájárultak a zsidó emberek, így például az 1837-ben született dr. Kaposi Mór, aki a város iránti tiszteletből változtatta meg a nevét, és akinek sokat köszönhet az ország, Európa és az egész világ is. A vármegye székhelyének városstör-

Fotó: Benke Róbert

ténetét elsőként kutatók is zsidó származású honfitársaink voltak. Példaként dr. Berger József orvost említette, aki 1877-ben adta ki a városról készített kortörténeti könyvét, és dr. Fekete Gyula ügyvéd 1929-

ben megjelent helytörténeti írása is helyet kapott a felsorolásban.

Róna László, a Kaposvári Zsidó Hitközség elnöke felszólalásában a korábbi időkben, illetve napjainkban más tájakon zajló zsidóüldözésekről is említést tett, kiemelve, hogy Magyarország és ezen belül Kaposvár is biztonságos hely számukra. „Gyűlölni nem lehet!” – fogalmazott az elnök. Az istentiszteletet Gál Attila, a Kaposvári Zsidó Hitközség vallási vezetője, rabbijelölt celebrálta.

Kaposvár várossá alakulásának 150. évfordulóját a városvezetés különleges módon ünnepli. A jubileum alkalmából „Kaposvár 150” emlékrémet bocsátottak ki, amiből százötven sorszámozott darab készült, emellett az önkormányzat ötven darab emlékszólót is készített. Az érmet és a zászlót azok az intézmények és szervezetek kapják, amelyek jelentősen hozzájárultak Kaposvár fejlődéséhez, közösségének építéséhez és hírnevének öregbítéséhez.

KM/Kaposvarmost.hu

EZSK: Az Izrael és a Hamász közti tűzszünet feltétele a túsok szabadon engedése

Az Európai Zsidó Kongresszus (EZSK) határozatban üdvözölte az Európai Parlament (EP) azon állásfoglalását, amely az Izrael és a Hamász közötti esetleges tűzszünetről szóló megállapodást az összes, Gázában fogva tartott tús azonnali és feltétel nélküli szabadon bocsátásához köti. Dr. Ariel Muzicant, az EZSK elnöke közölte: a térség békéjének feltétele a Hamász teljes felszámolása.

Az Európai Zsidó Kongresszus határozatban üdvözölte az Európai Parlament azon, úttörőnek nevezett döntését, amelynek értelmében az Izrael és a Hamász közötti tűzszünet feltétele a terrorszervezet által tavaly október 7-én brutális körülmények között elrabolt túsok azonnali és feltétel nélküli szabadon bocsátása.

Az EP strasbourgi plenáris ülésén a képviselők óriási többséggel – 312 igen szavazattal 131 ellenében –, az az széles pártközi támogatással fogadták el a határozati javaslatot.

Dr. Ariel Muzicant, az EZSK elnöke a szavazást úgy értékelte, hogy a jelenlegi háború okai az EP szerint is kizárólag a Hamász által október 7-én Izrael ellen elkövetett brutális gyilkosságok és túszjejtések. Hozzátette: a Hamász felszámolása jelenti a békét és a biztonságot a térség minden népe számára a jövőben.

Mint fogalmazott: az Európai Parlament ezzel határozottan elítélte azokat az országokat, amelyek fegyverrel látják el, finanszírozzák és politikailag támogatják a terrort, és

egyértelműen elismerte Izrael elidegeníthetetlen jogát a területe és a polgárai védelmére.

(Forrás: Európai Zsidó Kongresszus)

Dési Tamás személyében új kántorral gazdagodott a neológ közösség

Tomásnak szeretettel gratulálunk kitartó munkájához és teljesítményéhez! – olvasható az Országos Rabbiképző – Zsidó Egyetem (OR-ZSE) hivatalos Facebook-oldalán azzal a hírrel kapcsolatban, hogy az intézményben sikeres államvizsgát tett Dési Tamás, a zsidó kántor szakirányú továbbképzés hallgatója.

Dési Tamás a neológ közösség évek óta jól ismert tagja: korábban évekig a Mazsihisz Síp utcai székében dolgozott külügyi referensként, emellett az újbudai Bét Sálom zsinagógába jár feleségével és két gyermekével együtt. Ebben a zsinagógában kezdte kipróbálni magát liturgiaénekesként, amiben olyan nagy tehetséget mutatott, hogy beiratkozott szakirányú képzésre a rabbiképzőbe.

A hosszú évek kemény és áldozatos munkájának eredményeként immár hivatalosan is kántorként köszönhetjük. Jókívánságokat fogalmazott meg az OR-ZSE említett Facebook-bejegyzése is: „Sok sikert kívánunk további kántori tevékenységéhez, és bízunk benne, hogy tudá-

Fotó: OR-ZSE/Facebook

sa gyarapításával továbbra is a Bét Sálom zsinagóga megbecsült és meghatározó tagja marad.”

Mi is ugyanezt kívánjuk Dési Tamás kántornak, akiről el kell mondanunk: nemcsak hangjával vívott ki megbecsülést és szeretetet a közösségben, hanem szerény, kedves és közvetlen személyiségével is.

Háromezeröttszáz holokauszt-túlélő él Magyarországon

A Statista.com összegyűjtötte, hány holokauszt-túlélő él még ma is a világban, sők mely országokban laknak, illetve milyen a demográfiai összetételük. Az adatok szerint a túlélők közel felének Izraelben van az otthona.

Az Izraelben élők száma 119.300, ők a világ számos helyéről érkeztek a zsidó államba: többségük a korábbi Szovjetunióban és az olyan észak-afrikai országokban született, mint Líbia, Marokkó, Algéria és Tunézia. Igaz, az Egyesült Államokban és Kanadában még több, a Szovjetunióból odavándorolt zsidó van, szám szerint 44.200 (72,6 százalékos az arány). Összességében Izrael, az Egyesült Államok, Franciaország, Oroszország és Németország fogadta be a legtöbb túlélőt.

A még élő magyar holokauszt-túlélők száma 3500. Ez az összes nyilvántartott 1,4 százaléka.

A Claims Conference becslése szerint a túlélők száma mintegy 10 százalékkal meghaladhatja a náluk nyilvántartottakat, ugyanis bár komoly erőfeszítéseket tettek és tesznek, de nem sikerült mindenkit elérniük.

A túlélők zöme 1933 és 1942 között született, ők kicsi, illetve fiatal gyerekek voltak a második világháború 1945-ös lezárultakor.

A túlélők száma gyorsan csökken, hiszen ők már idős emberek: 20 százalékuk 90 év fölötti, átlagéletkoruk jelenleg 86 év. A legidősebb közülük 112 éves. 61 százalékuk nő, 39 százalékuk férfi.

Tulnyomó többségük – 96 százalékuk – gyerekként élte át a holokausztot, a világháború végén átlagéletkoruk hét év volt.

Hitközségi Hírek

Tu bisvát Zalaegerszezen

Fergeteges, örömteli hangulatú zenés-táncos összejövetelt tartottunk tu bisvát, a négy zsidó újév egyike alkalmából a hitközség közösségi házában.

Izraelben 1949-ben éppen a fák újéve napján alakult meg az új parlament, a Kneszet, amely nemcsak a nevében kötötte össze a talmudi kor zsidóságát a modern kori Izraellel, hanem hagyományában is. Ez volt a modern Izrael első olyan ünnepnapja, amelyről az ország vezetése döntött.

Erecben ezen a napon szokás facsemetéket ültetni, hiszen ebben az időben van vége a télnek és éled újjá a természet.

almából a magvakat, követve a hagyományt, egyúttal tisztelve a tavalyi gyalázatos terrortámadás áldozatainak emléke előtt, és kifejezve a túsok melletti szolidaritásunkat. Épp ezért a leendő facsemetét október 7-e fának nevezték el.

Virágh Judit elnök szavait idézve: „Összhangban kell élnünk a természettel, hiszen az örökségünk és egyben hagyatékunk az utánunk jövőeknek.”

A tu bisvát szüneten imádkoztunk Izraelért, a katonáért, a túsok kiszabadulásáért és a betegek felgyógyulásáért.

A holokauszt nemzetközi emlék-

Rosenfeld Dániel Imre és Virágh Judit

A közösség nevében Molnár Bella (Bila), a legaktívabb holokauszt-túlélő és jómagam a hitközség főkántoraként együtt ültettük el a hét szent gyümölcs egyikéből, a gránát-

napja alkalmából a szombat kimenetele után filmvetítéssel és gyertyagyújtással emlékeztünk a hatmillió mártírra.

Rosenfeld Dániel Imre főkántor

Már jelentkezhetsz a győri Világtalálkozóra!

A győri zsidó polgárok deportálásának 80. évfordulójáról történő méltó megemlékezés keretében a Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány Világtalálkozót rendez a holokauszt túléltek leszármazottai részére Győrben, 2024. július 4-7. között.

Előzetes felmérések szerint a felkutatott érintettek közül mintegy 150-180, zömében Győrből már elszármazott személy jelezte lehetséges részvételét a Világtalálkozón.

Izgalmas hetek elé nézünk, mert megindultak és tavaszig tartanak a hivatalos jelentkezések. Jelentkezni lehet a www.jewishgyor.org honlapon, amelyen megtalálható a Világtalálkozó tervezett programja és sok kapcsolódó információ, bejegyzés is. Az események többek között felölelnek konferenciát, koncertet, emléktábla-avatást, holokausztmegemlékezést.

Várjuk az érdeklődőket!

A rendezvény kiemelt intézményi támogatói: Széchenyi István Egyetemért Alapítvány, AUDI HUNGARIA Zrt., GRABOPLAST Zrt., JDC MOZAIK HUB, MÁZSIHISZ és RÉGENS.

A találkozó előkészületei rendben folynak a Zsidók Győri Gyökerei Alapítvány gondozásában.

Magyarországra jöhet az Európai Bizottság antiszemitizmus elleni munkacsoportja

Brüsszelben ülésezett az Európai Bizottság (EB) antiszemitizmus elleni küzdelemmel és a zsidó élet támogatására kialakított uniós stratégiával foglalkozó munkacsoportja. A tanácskozáson részt vett dr. Grósz Andor, a Mazsihisz elnöke, aki többek között arról tárgyalt Katarina von Schnurbeinnel, a stratégia koordinátorával, hogy a magyar EU-elnökség idején nálunk ülésezzen a testület.

Az ülésen az uniós tagállamok antiszemitizmus elleni stratégiáért felelős kormányzati megbízottai, valamint a tagállamok zsidóságot képviselő zsidó ernyőszervezetek képviselői vettek részt. Magyarország kormányát Szalay-Bobrovniczky Vince, a Miniszterelnökség társadalmi kapcsolatokért felelős helyettes államtitkára képviselte.

A megbeszélés fókuszában egyfelől a Hamász terrortámadásának nyomán elementáris erővel felszínre törő antiszemitizmus állt, annak hatásai a zsidó közösségekre, másfelől az online térben tapasztalható antiszemitizmus és dezinformáció elleni küzdelem.

A másik téma a holokauszthoz kapcsolódó emlékhelyek megőrzésének fontossága volt a jövő generáció számára. A holokauszt még létező emlékhelyei 80 évesek vagy annál is régebbiek. Megőrzésük rendkívüli fon-

A Mazsihisz elnöke a nagykövettel

tosságú, egyre kevesebb az élő szemtanú. Egyetlen helyszín sincs, amely valamilyen mértékben ne lenne veszélyben. A holokauszt tagadása, illetve relativizálása, valamint a történelemhamisítás elleni küzdelem szempontjából sürgetően fontos, hogy ezek az emlékhelyek megmaradjanak, és hitelesen mutassák be a soá szörnyűségeit.

Az IHRA (International Holocaust Remembrance Alliance – Nemzetközi Holokauszt Emlékeztető Szövetség) be-

mutatta az Emlékhely Megőrzési Kartáját (IHRA Charter for Safeguarding Sites), amely részletes, gyakorlati útmutató ahhoz, hogy ezeket a célokat elérjük.

A megbeszélés után „Emlékezés a múltira, a jövő alakítása” címmel tartottak konferenciát, amelyen a holokauszt emlékeztetőről volt szó. Ennek keretében egy belga túlélő, Regina Slusznay mesélte el a történetét, akit egy keresztény család bújtatott.

A konferencia során dr. Grósz Andor különmegbeszélést folytatott Katarina von Schnurbeinnel, az Európai Bizottság antiszemitizmus elleni küzdelemért felelős koordinátorával. Az elnök meghívta a koordinátor aszszonyt Magyarországra, továbbá felajánlta a Mazsihisz segítségét és támogatását annak megvalósításához, hogy az idei magyar EU-elnökséghez kapcsolódva a munkacsoport következő ülését hazánkban tartsák.

A Mazsihisz elnöke udvariassági látogatást tett dr. Kovács Tamás Ivánál, Magyarország belgiumi és luxemburgi nagykövetségénél. Brüsszeli rezidenciáján a diplomata beszámolt a nagykövetségnek a régióban élő magyar diaszpórával ápolott kapcsolatairól, és kiemelte, hogy szoros kapcsolatban állnak a Belgiumban élő, magyar gyökerű zsidó közösséggel is.

Antiszemita konteóhívók letartóztatását kérte az ügyészség

A szkíta birodalmat álmódó csoport tagjai akár fegyverrel is képesek lettek volna megvédeni magukat a rájuk törő askenázi zsidó csoportok és a szerintük illegitim magyar hatóságok ellen.

A Zala Vármegyei Főügyészség alkotmányos rend erőszakos megváltoztatására irányuló előkészület büntette miatt indítványozta egy 53 éves zalai, egy 68 éves veszprémi és egy 88 éves váci férfi letartóztatását. A férfiak olyan szervezett csoport megalakításában vettek részt, amely a hatalom erőszakos átvételét tűzte ki célul – olvasható az ügyészség közleményében.

A megalapozott gyanú szerint a gyanúsítottak társaikkal elhatározták Magyarország alkotmányos rendjének megdöntését és a hatalom átvételét. A céljukat 2023. november 5-én az egyik népszerű internetes videómegeosztó portálra feltöltött videóban a nyilvánosság számára is kinyilvánították, olvasható a Kibic írásában.

A felvétel szerint tervüket külföldi fegyveres csoportok bevonásával, illetve a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek elleni erőszakos fellépéssel kívánják végrehajtani. A hatalom erőszakos átvétele érdekében ekkor bejelentették a Szkíta Nemzetörség megalakulását is.

A rendőrség közölte, hogy a Veszprém, Pest, Zala, Bács-Kiskun vármegyékben, illetve Budapesten végrehajtott akcióban közel 150 rendőr egyszerre 10 helyszínen tartott elfogásokat és kutatásokat. Összesen 11 emberrel szemben intézkedtek, közülük nyolcat – hét férfit és egy nőt – gyanúsítottként hallgattak ki a nyomozók, majd egy 53 éves murakeresztúri, egy 68 éves veszprémi és egy 88 éves váci férfit őrizetbe vettek.

A 444 arról is beszámolt, hogy a 88 éves letartóztatott a váci Sz. Sándor lehet, aki 56-os magyarként az ezredforduló körül költözött vissza, és aktuálisan Magyarország kormányzójának tekintti magát.

A lap megjegyzi, hogy a csoport tagjai a szkíta, ősmagyar vonalat keresztelték az Amerikából importált UCC-konteóval. Az említett összeesküvés-elméletben hívók szerint a magyar állam nem létezik, és Magyarország nem más, mint egy New Yorkban bejegyzett izraeli kft., a nevében eljáró hatóságoknak ezért senki nem tartozik engedelmességgel.

A 444 cikke szerint ez a gondolat jelenik meg a most őrizetbe vett szkítáknál is, akik úgy gondolják, hogy az illegitim magyar állam helyett megalapozhatják végre a szkíta birodalmat, és készek akár fegyverrel is megvédeni magukat a rájuk és a Kárpát-medence vizeire törő globalista – askenázi zsidó – csoportok és az illegitim magyar hatóságok ellen.

Dél-pesti utódok elődeikről

„Elődeink” címmel nagyon igényesen kialakított emlékező tárlatra kaptam meghívást a minden ízében megújult dél-pesti zsinagógakörzet elnök asszonyától, **Kerényiné Rippner Zsuzsannától** Soroksár, Csepel és Pesterzsébet hitéletének helyszínére, a Vörösmarty utcába.

Nagy tervük vált valósággá, amikor a korábbi bank- és gyógyközpontot adományokból és a BZSH anyagi támogatásával megvették.

Az elnök asszony üdvözölte a megjelenteket, köztük Szabados Ákost, a XX. kerület polgármesterét, Fuchs Gyula soroksári és Ábel Attila csepeli alpolgármestert, képviselőket, Ács Tamást, a Mazsihisz ingatlanhasznosítási osztályának vezetőjét, akit több évtizedes kötődése fűzi Soroksárhoz, valamint dr. Nádort, unokaöccsét, akiről Soroksáron egészségháza neveztek el.

Az alábbiakban az imaház világi vezetőjének gondolatait olvashatjuk:

Emléket szeretnénk állítani annak a közösségnek, amelynek utódainak valljuk magunkat. Annak a közösségnek, amely itt élt Erzsébeten, Csepelen és Soroksáron, és amely közösség tagjai tevékenységükkel elősegítették, hogy a poros falukból fejlett elővárosok, a főváros részei legyenek.

A kiállítás anyagainak elkészítésében hihetetlen munkát végzett dr. Csillag János és Gönczi Gábor a levéltári dokumentumok keresésében, az idevonatkozó könyvek megtalálásában, a történelmi múzeumok anyagainak felkutatásában.

Nagyon hálásak vagyunk az erzsébeti és a csepeli helytörténelmi múzeum munkatársainak, akik objektív látásmódjukkal, tudományos felkészültségükkel kiegészítették, illetve kontrollálták a mi szubjektív megközelítésünket.

Végül engedjék meg, hogy megemlékezzünk azokról az alapító tagokról, akik hallatlan akaraterővel és borzasztó sok munkával elérték,

hogy ez a közösség létrejöhön: *Budai Lászlóné Julika, Farkas Sándorné Gizi néni, Fried László, Haas Róbert, Jordán Dániel, Kövesi György, Réti Ernő, Szalai János, Török Zoltán. Ők mindannyian egy-egy követ raktak le az alapokhoz.*

Sajnos a többség már nem él, de amikor kezdetben összejöttek a Csiliben, valószínűleg nem remélték, hogy a közösség több mint 20 év után ma is működik.

Ezt követően **Gönczi Gábor** előjáró családtörténelmi vonatkozású beszéde hangzott el.

Erzsébetfalva 100 éve lett város, Pesterzsébet néven. 80 évvel ezelőtt itt is tombolt a vészidőszak. Emlékszobánk kiállítás megnyitóján az auschwitzi tábor felszabadításának 79. évfordulójára emlékezünk.

Mint tősgyökeres pesterzsébetinek, minden évfordulóhoz kapcsolódnak emlékeim.

Apánk, Gönczi László 1901-ben született Erzsébetfalván. 1941-ben behívták munkaszolgálatra. A keleti frontra küldött 50 ezer munkaszolgálatos közül ötezen tértek vissza. A munkaszolgálat során meghalt áldozatoknak a kiállításunkon látható névsorát Faragó Lászlóné Weszler Klára állította össze emlékezetből, az erzsébeti túlélők segítségével.

Krisztháber rabbi későbbi feljegyzése szerint az akkori néven Pestszenterzsébet 4500 fős zsidó lakosságából kb. 600-an tértek vissza a munkatáborokból, munkaszolgálatból és bujkálásból.

Nem egészen húszéves édesanyánkat szüleiivel együtt rettenetes körülmények között szállították Auschwitza, 80 ember volt egy marhavagonba zsúfolva. A szelektálás munkaképesnek nyilvánított édesanyjától, akibe a másik oldalról egy Ausztriából menekült idősebb hölgy kapaszkodott, elválasztották, és a gázba küldték mind a kettőjüket. Jó fizikumú édesapját egy túlélő elmondása szerint németországi romeltakarításra küld-

ték, ahol a szövetségesek bombázásakor elpusztultak, mert a kényszer-munkásokat nem engedték be az óvóhelyekre.

Apai nagyszüleinket, édesapánk feleségét és nyolcéves Marika kislányát Auschwitzban gyilkolták meg.

Édesanyánkat néhány hét után a Szudéta-vidéki akkori nevén Kratau egyik löszgyárába szállították kényszermunkára, ahonnan csak 1945. május 9-én szabadították fel az orosz csapatok.

Míg a többi nemzet túlélőit származási országaik szervezett formában vitték haza, a magyar túlélőknek pénz, élelem és megfelelő ruházat nélkül maguknak kellett hazavergődniük. A kifosztott házukba kopaszon, 38 kilósan hazakerkezett anyánkat a szomszédban lakó barátinője nem ismerte meg.

A front közeledtekor a munkaszolgálatosokat nyugatra vitték. Apánk hastífuszon átesve, erősen leromlott egészségi állapotban szabadult fel a felixdorfi táborból április elején. Az odaszállított kétezer főből a szovjet csapatok érkezésekor már csak 150-en voltak életben. Születésemkor apánk volt a Pesterzsébeti Izraelita Hitközség elnöke.

Úgy gondolom, az én és a család története csak egy a lehetséges történetek közül. És higgyék el, minden pesterzsébeti zsidónak van egy ilyen vagy hasonló története. Sajnálatosnak tartom, hogy Pesterzsébeten nincs méltó emléktábla az egykor itt élt, többnyire asszimilálódott, polgári életet élő magyar zsidó orvosokról, ügyvédekről, kereskedőkről, iparosokról, gazdálkodókról, üzem- és gyártulajdonosokról, akik hozzájárultak a társadalom életéhez.

A 80. évfordulón az emlékezés egyik eleme a most megnyílt kiállítás.

Köszönet illeti a kiállításhoz alapanyagul szolgáló írásaiért Csillag János barátomat, az adat-szolgáltatókat, a Pesterzsébeti Mú-

zeum, a HDKE munkatársait, zsidó közösségünk közreműködő tagjait.

Elhangzott a Kél málé ráchámim ima **Sáfrány Dávid** interpretálásában.

Végül, de nem utolsósorban a vallási vezető, **Totha Péter Joel** főrabbi szólt a megjelentekhez.

Ezen a kiállításon emberek sorsával találkozunk, olyan emberi sorsokkal, akik egykor közénk tartoztak. Azokban a kerületekben, azokban a városrészekben, azokon a településeken, azokban az utcákban és házakban éltek, mint amilyenben mi is élünk.

Szüleinkről, nagyszüleinkről, rokonainkról, testvéreinkről, barátainkról beszéltek, akiket egy napon aztán kitéptek ebből a közös életből, elvették hazájukat, elvették otthonukat, szétszakították családjaikat, egy élet munkáját véve el tőlük.

A kiállítás célja, hogy emlékeztessen, hogy amit látunk, az bár csak egy hatalmas egész apró pillanata, de minél tovább kerülnék, annál nagyobbak tűnik.

Meggyőződésem rabbiként, hogy a hitünk a végesben a végtelent tükrözi, életünk Istentől vezet az emberhez, és az embertől vissza Istenhez.

Köszönet a kiállítás megálmodásáért Kerényi Andrásnak, egykori

elnökünknek és Schwarcz Pálnak, Pali bácsinak, egykori szeretett hitestvérünknek, fakadjon áldás az emlékükből.

És persze mindannyiunknak, akik a dél-pesti közösségnek tagjai vagyunk.

A kántor vezetésével közösen felcsendült az Osze sálom.

S következett a kiállítás megtekintése. Mesteri megjelenítés, gondolatokra sarkalló tablók például kiválóságokról és egyebek mellett a helyi zsidóság veszteségéről, majd fejlődéséről, tárgyak, fotók. Halk zene mellett az áldozatok nevei voltak olvashatók.

Az utóbbi években nem láttam ehhez fogható.

Az eseményt kidus zárta, olyan édességekkel (is), melyeket cukorbeteg bántan fogyaszthattak.

Köszönöm a meghívást, s a legjobbakat kívánom ennek a lelkes közösségnek.

gáljuli

Budai Micve Klub

(II. Frankel Leó út 49.)

Március 3-án, vasárnap, 15 órától filmbemutató és élő koncert lesz! Az élet fura fintora, hogy napra pontosan 135 évvel a zsinagóga 1888-as felavatása és a Frankel-ház 95 évvel ezelőtti átadása napján került ki a nyomdából **Elbert Mária** és **Goldberger Tamás** „Ide születni” című könyve. Ezúttal az a szerencse éri a szerzőket, hogy munkájuk tárgyának helyszínén, a Frankel-házban mutathatják be azt a sok-sok képpel illusztrált filmet, amelyben elmesélik a kötet megszületésének okát és módját. Külön öröm és megtiszteltetés, hogy a vetítés után **Klein Judit** énekesnő és **Neumark Zoltán** zongoraművész ad koncertet.

A belépés díjtalan.

Emlékol dal

Mi újság Varsóban?

Interjú Kardos Péter főrabbiával

- Jól néz ki, főrabbi úr.
- Mint mindannyian...
- Miért járt a lengyel fővárosban?
- Több okból. Az egyik: az ottani hitközséggel való „megismerkedésünk” harmincadik évfordulója volt, tudniillik 1976-ban az ÁEH (Állami Egyháziügyi Hivatal) utasítására önként mentem Varsóba, hogy az őszi ünnepeken rabbiként és kántorként vezessem a szertartásokat, mivel tudták, hogy beszéllek lengyelül. A másik ok: jobbnak ítéltém külföldön megünnepelni október 23-át. Ez utóbbi „bejött”.
- Főrabbi úr a 70-es években már Zuglóban teljesített szolgálatot. Ki helyettesítette?
- Ez akkor másodrendű kérdés volt. Az a kiküldetés három évig tartott, bizonyítandó egyrészt, hogy idehaza annyi a rabbi és a kántor, hogy exportra is telik, másrészt, hogy a vallásszabadságnak szó szerint nincs határa. Azokkal a „vendégszereplésekkel” tulajdonképpen mindenki jól járt – kivéve Zuglót.
- Milyen a hitélet odakint?
- Aktív, három zsinagóga, három árnyalat: ortodox, lubavicsi és reform.
- Ön melyikben funkcionált?

Jelenet a varsói jiddis színház egyik előadásából

- Az ortodoxban énekeltem és prédikáltam, ez utóbbit lengyelül (!). Ez azért fontos, mert anno jiddisül beszéltek az ottani zsidók, s akkor igencsak furcsállták a lengyel nyelvű szónoklatot, de ez ma már a múlté.
- Milyen volt a sábbát?
- Bőrösít szombatja volt, amikor a ottani rabbi egy országos sábbátont rendezett Przemyslben. Ennek ellenére a Nozyk zsinagógában 30–40 férfi jött össze pénteken, kb. ugyanannyi szombaton, de az egy „másik” 30–40 volt... Valamennyien értettek lengyelül, de egymás között ivritül, illetve angolul beszéltek. Ebből kiderült, mennyi lehet az ott élő „lengyel zsidó”...
- Hangulat?
- Az enyém ambivalens volt, hiszen annak idején én voltam a legfiatalabb, most pedig a legidősebb. A többieké laza és családi. A közös sors (jerida, mozgó tőke) összeköti az ott élő, cseppet sem rachmónesi hitestvéreinket. Ahogy a világot járó magyarokat „Puskás, Puskás” felkiáltással üdvözlök, úgy engem a varsói zsidók Árje Kesztenbaum nevével köszöntöttek, mivel népszerű sajtóhíradónk rendszeresen jár rituális vágást végezni Lengyelországba. Sok a fiatal, óriási az Izraelből jövő idegenforgalom. Megható volt, amikor a péntek esti ima után a bejáratnál vagy kétszáz izraeli fiatal zászlókkal várta a híveket, és mindenkinek külön-külön sábbát sálommal köszöntek. És azt mondják, hogy ilyen majd’ minden héten van. Egyébként naponta reggel este összejön a minján. A tórát a felhívottak maguk olvassák (!). Az istentisztelet szefárd kiejtéssel folyik, ami számomra Svédország után nem volt szokatlan.
- A hitéleten kívül vannak-e segélyszervezetek?
- Van például a Joint, de az csak három fővel működik, a varsói zsidók ugyanis Ronald Lauder óvó szárnyai alatt élnek, így a különböző költségeket, kiadásokat, segélyeket ő fedezi.
- Egyéb program?
- A csúcs a jiddis színház előadása volt. Ezúttal kivételesen lengyelül játszottak, az ország színházművészetének igen magas színvonalán. Amikor a muszicszerű darabban felhangzott a Jiddise máme lengyelül, az ismert anekdota jutott eszembe, miszerint az 50-es években a magyar színházkritikus elment Moszkvába a Hamletre, majd elmesélte, hogy csodálatos volt az előadás, egészen addig, míg a királyfi apja így szólt fiához: Gámlet, ígyi szudál! Ezzel véget ért az illúzió. A varsói zsidó színháznak egyébként naponta telt házas előadásai vannak, túlnyomó részt nem zsidó közönség előtt.
- Köszönöm.

(-ai-)
(2006)

Cselekvési program az antiszemitizmus ellen

Cselekvési programot dolgoz ki az antiszemitizmus és minden kirekesztő magatartás ellen a Magyarországi Keresztények és Zsidók Tanácsa – közölte a református egyház kommunikációs szolgálata. A program kidolgozásáról a tanács elnöksége budapesti ülésén, határozatban döntött. Az ülés fő napirendi pontja az antiszemitizmus terjedésének magyarországi megelőzési programja volt – közölte internetes honlapján az egyház. A résztvevők fontosnak tartották, hogy a kérdés vizsgálata ne

csak az antiszemitizmusra terjedjen ki, hanem minden kirekesztő magatartásra. A program továbbgondozására szakértői csoport felállítását szorgalmazzák. „A tanács kapcsolatba lép az Európai Megfigyelő Központtal, amely a rasszizmus és xenofóbia megnyilvánulásait vizsgálja, és éves jelentést készít az EU tagállamaiban tapasztalható antiszemitizmusról” – olvasható a közleményben. Az ülésen jelen volt Várszegi Asztrik katolikus főpápa, a tanács elnöke, Szebik Imre evangélikus el-

nök-püspök, Mészáros Kálmán baptista egyházelnök, Tarr Zoltán református zsinati tanácsos, Tamás Bertalan református külügyi irodavezető, Schweitzer József nyugalmazott országos főrabbi, Domán István főrabbi és Gara Imre címzetes egyetemi docens.

(2005)

A csirkéket is átvilágítják, ugye?

No nem mintha kommunisztagyánusnak lennének. Erről szó sincs. Akkor meg miért?

Azért, hogy megoldjanak egy köserségi problémát, nevezetesen azt, hogy a vágás előtt álló csirke vagy tyúk (esetleg kakas) belső szervei épek és egészségesek, ami előfeltétele annak, hogy kóser legyen, vagyis megfeleljen a rituális zsidó előírásoknak.

A fő probléma az ún. „inak csomópontja” (cómet hágidin), ami ha megsérül, a szárnyas nem kóser. A mai, modern időkben, amikor az ólakban és ketrecekben százsámra zsúfolják össze a csirkéket, gyakran előfordul hogy a csibe lesántul, a „csomópont” megsérül, és a halacha szempontjából a csirke húsa a kóser háztartást vezetőik számára élvezhetetlen – vagyis nem kóser – lesz.

Ezt a problémát próbálják most izraeli szakértők, köztük természetesen rabbik, oly módon megoldani, hogy a csirkét levágása előtt átvilágítják, vagyis megröntenezik. Ha kiderül, hogy a csomópont megsérült, lekerül a kóser futószalagról és eladják, olcsóbban, nem zsidóknak, akiket a halacha nem kötelez.

Ez idáig a vágás után vizsgálták ezt, ami körülményes és drága mulatság volt. Az újszerű eljárás Jona Metzger országos főrabbi irányítása mellett vezetik be. A probléma: az átvilágító készülék sokba kerül. No meg az is elkelne, hogy a csirkefogókat is átvilágítsák...

Naftali Kraus
(2006)

Elmebaj!

Amint arról egyik napilapunk beszámolt, Izraelben májusban mutatják be *A bukás, Hitler utolsó napjai* c. filmet. (A filmről szerzett szubjektív „élményeim” megírtam az Új Élet hasábjain.) A beszámolóból értesülhettünk arról is, milyen vitát keltett már a terv is, meg a közel 300 ezer ottani túlélő szempontjainak figyelembevételére. Az egyik mozihálózat tulajdonosa úgy döntött: próbavetítéseket rendez. Így is történt, majd rövid közvélemény-kutatás után eldöntötte, május 19-én premier. Eddig az előzetes.

Most tessenek elképzelni egy mondjuk jeruzsálemi filmszínházat, ahol telt ház figyelni az ominózus filmet, s amikor ahhoz a jelenethez érnek, amelyben Goebbels megkérdezi 6 millió zsidó hóhérrát: Hogy érzi magát, drága Führerem?, ő azt válaszolja: Báruch Hásém, kol böszéder (Hál’ Istennek, jól)... Persze lehet, hogy nem szinkronizálják a filmet, akkor ugyanez feliratban, héber betűkkel! Ez sem semmi.

Apropó! Amikor Eichmann Jeruzsálemben felelősségre vonták, arról ömlengtek az ottani lapok, hogy mi csoda elégtétel ez a zsidó népek (hogy a menóra alatt, hogy héber betűk előtt, hogy héber nyelven stb. stb.).

A Hitler-film Izraelben – ez vajon kiknek elégtétel?

Kardos Péter
(2005)

SZILÁGYI GYÖRGY

Vendéglő a Tabánban

– Emléksorok Krausz Poldiról –

Archív lexikális adat: „Buda Városának a Gellért-hegyen és a hegy alatt elterülő külvárosa”, a Tabán, 1932–33-ban eltűnt a föld színéről. Lebontották. Seregnyi történet, regény, költemény, újságcikk, festmény őrzi emlékét. Ezért tartom célszerűbbnek, ha a legendás hírű tabáni zsidó vendéglőre, Krausz Lipót személyére irányítom az olvasó figyelmét, aki Krausz Poldi néven lett közismert. Amikor az első világháború után átvette a Tabánban a patinás Mélypince vendéglő vezetését, abban a pillanatban írta be a nevét a magyar vendéglátás aranykönyvébe. A tabáni Mélypincét még a török időkben, 1549-ben alapították. Egyes „törökbecsű” feltevések szerint eredetileg örményként működött. Ismeretes, hogy a törökök feldúlták Budát, a környékbeli falvak közül egyedül a Tabánt kímélték meg. A feltevések ingoványos talajára lépve kockáztatom meg: azért nem dűlték fel, mert minden dűlés után a turbánosok a Tabánba jártak örömködni. Azok az aggastyánok, akikkel fiatal éveimben szerencsém volt találkoznom, egyetlen szót sem vesztegettek a hazánkban 150 évig ideiglenesen állomásozó törökökre, viszont meghatottan emlékeztek vissza Krausz Poldi Mélypince vendéglőjére, melynek hírnevét olyan jeles írók öregbítették, mint – többek között – Krúdy Gyula, Bródy Sándor, Szerb Antal, Márai Sándor. Nála iszogatott időnként Ady Endre is a nagyváradi főjegyzővel. Krausz Poldi felesége, Lina néni pedig menyeyi főztjével gyámolította a vendégek gyomrát. Olvasmányaim sokat segítettek abban, hogy képzeletben otthonosan kószaljak az öt éves koromban lebontott Tabán girbegurba utcáin, melyeknek földszintes házait csupán a villamos ablakából láttam, amikor anyámmal olykor-olykor meglátogattuk Budán élő nővérét.

Legtöbbet azonban néhány évvel ezelőtt az általam nem ismert Csordás Lajos kollégám kitűnő írásából tudtam meg a Mélypincéről. A hozzáértésről tanuskodó publikáció a *Népszabadság* 2002. június 25-i számában látott napvilágot. Gondolom, nem csekély kutatómunka elzölte meg, amíg kiderítette mindazt, amit közreadott. Csordás szerint a nevezetes vendéglő a *Fehér sas* és a *Görög utca* sarkán állt. Azonnal elmerültem az 1910-es *Budapesti Czim- és Lakásjegyzék* betűtengerében. Kevés híján „agyirokkant” lettem, amíg Csordás kalauzolásával kiböngésztem a Mélypince feltalálási helyét. A Görög utca ugyanis egy ponton találkozott a Fehér sas utcával: a 4-es számú háznál, pontosan ott, ahol a Mélypince létezett. Nekem ugyan bőven elég volt, hogy a tulajdonost Krausznak hívták, ám Csordás Lajos akaratlanul is megerősített abban, hogy hitsorsosomról van szó, mivel kultúrtörténeti tanulmányával felérő írásában idézte Dutka Ákos sorait:

„Volt Poldi bácsinak egy roppant érdekes lánya,

lehetett 18-20 év között. Formás, egészséges zsidó lány

volt, szépen gitározott és oda állt rendesen Krúdy asztala

mellé s halkan, szordinósan régi avasi nótákat pengetett.”

A végső indítékok Csordás cikkének két mondata adta meg ahhoz, hogy kezembe vegyem az általam „túlélők könyvének” nevezett vaskos kötetet, amely 1946-ban foglalta regiszterbe a pokolból visszatért zsidók neveit. Erről a „könyvről” – ebben biztos vagyok – Csordásnak aligha lehet tudomása. Ami érthető, mivel sokat mondok, ha rajtam kívül még hárman-négyen birtokolhatják. Az említett két mondat így hangzik:

„Poldi mama 1945-ben meghalt. Férje még tizenegy évig

élt. 1956 őszén, nyolcvanhat éves korában távozott.”

Vagyis túléltek a vézskorszakot! Az alfabetikus sorrendben szereplő nevek között pillanatok alatt bukkantam rá:

„Krausz Lipót, Zsámbék, 1870. Anyja neve: Mellinger Netti.

VII. Szövetség utca 27.”

Krausz Poldi, akinek már a nagyapja is vendéglős volt, a gettón kívül halálos veszélyben bujkálva élte túl a náciizmus bukását. A Mélypince vendéglője, mert a könyveknek megvan a maguk sorsa, a *Petőfi Múzeumban* található. Szép Ernő bejegyzése bizonyára sokat egyetértő véleményével találkozik: „Krausz Poldi olyan magyar, mint Toldi.” Hasonlóan fejezi ki érzelmeit *Bóka László*: „A Tabánt le lehetett bontani, de Poldi bácsi örökkévaló.”

Már csak lapunk főszerkesztőjétől tartok, aki írásaimat hagyományos zsidó gyanakvással olvassa végig. Kétkelkedik a hitelességükben. Azt hiszi, kitaláltam őket. Ha például szándékomban állna arról írni, hogy *Napoleon* rajongott a sóletért, nyomban felszólítana, hozzak erről valamilyen tárgyi bizonyítékot, vagy legalább egy tányér sóletet... Pedig *Bonaparte* valóban imádkozta a sóletet. Az ezt bizonyító hiteles történet azonban jó harminc évvel ezelőtt már megjelent az *Új Életben*. Mégpedig a páratlanul művelt, kiváló író és polihisztor, a Nemzeti Színház egykori dramaturgja, *Bálint Lajos* tollából. Holtában is irigylem érte.

Epilógus:

Krausz Poldi története a mai bulvárcikkek áradatában olyan ritka madárnak számít, mint a fehér sas, melyről annak idején utcát neveztek el a hajdani Tabánban. Az ég madarainál maradvány, bár nem vagyok egyetemi „madársegéd”, engedelmükkel tovább kergetem a mesebeli kék madarat, melyet világszerte emberek milliói hasztalan próbálnak megtalálni. Bizonyítani pillanatnyilag még nem tudom, de az már biztos, hogy az idők kezdetén *Blauvogelnek* hívták, és *Kánaánban* látták utoljára. Most arra várok, mikor jön el újra Kánaán...

(2005)

Dr. Róna Iván: Most megtapasztalhattuk, hogy a turizmus a béke iparága

A Dohány utcai zsinagógakomplexum 2023-as turisztikai látogatottságáról, az október hetediké utáni helyzetről és a 2024-es kilátásokról kérdeztük dr. Róna Ivánt, a Mazsihisz turisztikai igazgatóját. A szakember többek között hangsúlyozta: az a fenyegetettség, ami Európában tapasztalható a zsidóság ellen, közvetve minket is érint.

– Turisztikai szezonokra lebontva általában mi jellemzi a Dohány utcai zsinagógakomplexum látogatottságát?
– Kezdjük a holtsszezonnal: a keresztény kultúrkörbe tartozó országokban karácsony előtt két nappal megáll az élet vízkereztig, hiszen szinte mindenki szabadságon van, de ebből mi – báruch hásém! – profitálunk. Hiszen az év végi keresztény ünnepeket sokan utazással töltik, úgyhogy ilyenkor nálunk csúcserőforralom van. Viszont ennek vízkereztig után vége, a turisták zöme elutazik, mert kezdődnek a szürke hétköznapok. Ez a holtsszezon peszáchig, illetve húsvétig tart.

Szerencse, ha korán van peszách és húsvét, mert akkor rövidebb a holtsszezon. Aztán jön az elősszezon időszaka, március és április hónapja, majd következik a főszezon, ami nálunk május elsejétől szeptember harmadikáig tart, ezt követi az október-novemberi utószezon.

Holtsszezonban délután négyig, elő- és utószezonban délután hatig, főszezonban viszont reggeltől este nyolcig nyitva vagyunk, ami azért lényeges, mert Budapest többi főbb turisztikai látóhelyén hatkor bezár. Ráadásul a múzeumok hétfőnként zárva vannak, mi pedig olyankor nyitva vagyunk, igaz, „cserébe” mi szombaton vagyunk zárva. Ebből a múzeumok jönnek ki jobban, hiszen szombatonként rengeteg a turista.

Fotó: Mazsihisz.hu

Ami az utószezonról illeti: a nagy őszi zsidó ünnepek idején nálunk izraeli csúcs tapasztalható, hiszen az izraeliek olyankor három hétre szabadságot vesznek ki, és sokan utaznak külföldre, így hozzánk is. Ebben az időszakban a látogatóink húsz százaléka izraeli, ami óriási arány.

– Milyen volt számunkra a 2023-as főszezon?

– Nagyon jó, de gyorsan hozzá kell tennem, hogy a 2019-es rekordévtől azért elmaradt.

– Miért?

– Mert 2019-ben teljes volt a spektrum, azaz jöttek európaiak, ázsiaiak és tengerentúliak. A pandémia másfél éve alatt zárva voltunk, és amikor megnyitottunk 2021 második felében, azt tapasztaltuk, hogy elkezdtek ugyan jönni az európaiak, de az európai turizmus is csak 2023-ra állt helyre.

Ugyanakkor sem az ázsiai, sem a tengerentúli – vagyis amerikai, kanadai és ausztrál – turizmus nem jelent meg Európában, és ezt mindenki megérezte. Ami nem okozott meglepetést, a szakma előre megjósolta, hogy 2025-nél hamarabb nem áll helyre a teljes spektrum. Közben azonban kitört az orosz–ukrán hábo-

rú, elmaradtak az oroszok és az ukránok, kivéve azokat az oroszokat, akik nem Oroszországban élnek. Az orosz–ukrán háborúnak egyébként nem mi vagyunk a legnagyobb elszennvedői Magyarországon, hanem Hévíz vagy Bükkfürdő, külföldön pedig Karlovy Vary, amelyek nagyon népszerűek voltak az oroszországi körében. Az oroszokat és ukránokat képesek voltunk pótolni újabb célpontok bevonásával, valamint online marketing ráerősítéssel a már meglévő piacokon.

– Október hetediké után pedig elmaradtak az izraeliek...

– Október hetediké minket szíven ütött minden szempontból. Érzelmileg nyilvánvalóan azért, mert Izrael nekünk, magyar zsidóknak természetesen a szívügyünk, turisztikailag pedig azért, mert egyetlen nap alatt megszűnt az Izraelből ideáramló turizmus. Említettem az imént, hogy az őszi ünnepekkor nálunk milyen sok az izraeli vendég. Így volt ez 2023 őszén is, csak október hetediké óta izraeli turizmus lényegében nincs.

Becsületből és Izrael iránt érzett szeretetünkkel fakadóan nem hagytuk abba a héber nyelvű idegenvezetést, minden órában meghirdetjük, az idegenvezetőnk odaáll az izraeli zászló mellé, várva a héber nyelvű turistákat, de alig vannak. Előfordul, hogy csak egy izraeli látogató van egy héber nyelvű idegenvezetésen.

Biztató, hogy már vannak előrendelések márciusra, áprilisra, sőt az egész évre, de ezt a helyén kell kezelni, mert ha a háborús helyzet nem változik, akkor tavasszal és később sem számíthatunk izraeliekre. De most erre gondolni sem merek!

– Mennyi volt a látogatószám 2023-ban?

– Csaknem 400 ezer turistánk volt, ami szép eredmény országos összehasonlásban, de ennél több lett volna, ha október hetedikével nem áll le az izraeli turizmus. Mint említettem, azt nagyon megérezte. De nemcsak az izraeliek maradtak távol a Dohány-zsinagógától, hanem azok a nem izraeli turisták is, akik féltek, félnek belépni egy zsidó intézménybe, mert esetleges merénylettől tartanak. Az ő hiányukat is jelentősen érezzük!

– Milyen előrejelzéseket tud mondani az idei évről?

– Az idei év meglehetősen képlekenynek tűnik ma, hiszen még tart a két háború. Ráadásul az a fenyegetettség, ami Európában tapasztalható a zsidóság ellen, közvetve minket is érint. Hiszen, mint említettem, nem kevés azoknak a turistáknak a száma, akik az európai fenyegetettség miatt nálunk sem mernek zsidó létesítményekbe menni, holott minket nem ért fenyegetés.

Amíg nincs béke, a potenciálisan várható látogatószámot nem fogjuk tudni elérni, szóval sajnos most a saját bőrünkön tapasztaljuk meg azt, amit a turizmust tanuló diákoknak az első órán elmondunk: a turizmus a béke iparága. Ha van béke, van turizmus, ha nincs béke, nincs turizmus sem!

ZSIDÓ VILÁGHÍRADÓ

Chile

A zsidó közösség felháborodottan fogadta, hogy Gabriel Boric államfő a hágai Nemzetközi Bírósághoz fordult a Hamász terrortámadását követő izraeli katonai akciók miatt. Paula Narváez, Chile ENSZ nagykövete szerint „nem lehetünk közömbösek a jelenlegi helyzet és a palesztinok szenvedései iránt”. A közösség nyilatkozata hangsúlyozza, hogy a kormányzat „ellenséges magatartást tanúsít egy baráti országgal, Izraellel szemben”, amelyet „durván megtámadott és el akar pusztítani egy terrorista csoport”. A közlemény szerint „kiállunk a nyugati értékek megvédése mellett, Chile azonban a másik oldalra állt”. „A chilei külpolitika veszélyes útra lépett.”

A zsidó szervezetek élesen bírálják a kormányt, mert „az utóbbi időben a hatóságok részéről megszorodtak az antiszemita hangok, amelyek ellen sem az államfő, sem a kormány tagjai nem emelnek szót. Az elnököt jobban érdekli, hogy mi történik a Közel-Keleten, mint itthon.”

A közösség tiltakozott az ellen is, hogy a rendeltetés megnevezése nélkül a kormány 300.000 dollár értékű segélyt küldött Gázába, mert ezt a Hamász el fogja lopni.

Chilében jelenleg mintegy 16.000 hittestvérünk él, ott van tehát Argentínát és Brazíliát követően a harmadik legnagyobb zsidó közösség Latin-Amerikában.

Franciaország

Emmanuel Macron elnök a 34 éves Gabriel Attalt nevezte ki miniszterelnöknek, aki az ország történetének legfiatalabb kormányfője. Párizsban született édesapja, Yves Attal tunéziai eredetű zsidó családból származik, és a holokauszt idején több rokonát deportálták. Édesanyja orosz ortodox vallású.

Gabriel Attal egy korábbi sajtóbeszélgetésen idézte édesapja szavait: „Valószínű, hogy ortodox vagy, de egész életében zsidónak kell érezned magadat, mert a neved miatt szenvedni fogsz az antiszemizmustól.”

A pandémia idején antiszemita plakátokon támadták Attalt, akinek a közösségi médiában gyakran bírálják a szexuális orientációját is.

A szocialistáknál indult fiatal politikus 2016-ban csatlakozott a Macronhoz kötődő Újjászületés pártához. 2017-ben parlamenti képviselővé választották, 2020 és 2022 között kormánybiztos volt. Elődje, az apai ágon zsidó származású Elisabeth Borne kormányában az oktatási minisztériumot irányította.

Franciaország. Macron kinevezte, Attal elfogadta

Szerbia

A belgrádi kormány történelmi emlékműk nyilvánította az 1885-ben neogót stílusban épült apatini neológ zsinagógát. Ivan Ceresnjcs, a zsidó örökség szakértője szerint ez lehetővé teszi az évtizedek óta elhagyott egyszerű épület későbbi külső és belső felújítását. A zsinagóga mennyezetén héber betűs tízparancsolatot ábrázoló kép látható, amelyet felhők vesznek körül. A héber betűk visszafelé, tükröképpen vannak írva.

A második világháború előtt mintegy 60 zsidó élt az 1941 és 1944 között Magyarországhoz tartozó településen, akiknek a túlnyomó többsége a végső megoldás áldozata lett. Az ötvenes években a zsinagóga épületét baptista egyháznak adták el, jelenleg senki sem használja. Apatinban egy dróthálóval körülvett zsidó temető is található, amelyet a 19. század végén létesítettek.

Szerbia. Az apatini temető a 19. századból

Ausztrália

Queensland állam székhelyén, Brisbane-ben a múlt évben nyitották meg a Holokauszt Múzeumot és Oktatási Központot. Az 5,5 millió lakosú államban mintegy 5.000 zsidó él. Annastacia Palaszczuk, az állam kormányfője az ünnepélyes megnyitón kijelentette: „A múzeum megőrzi azoknak az emléket, akik megszenvedték a szörnyűségeket, és azokat is, akik életüket áldozták, hogy megvédjék az üldözötteket.”

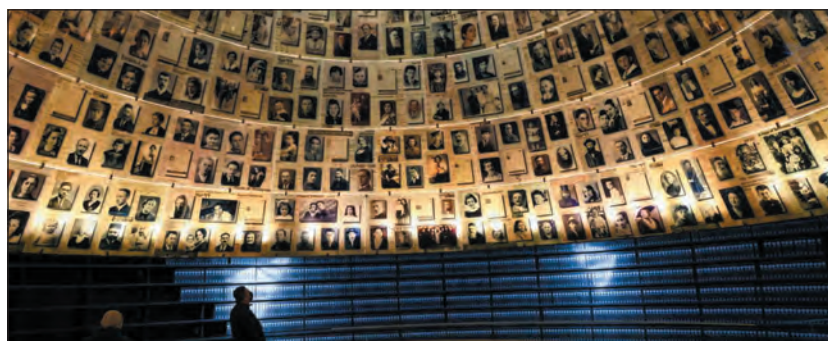
David Berkovich, a múzeum igazgatótanácsának tagja arról beszélt, hogy Queenslandben a lakosság jelentős része nem vagy ritkán találkozik zsidó származású emberrel, ezért korlátozott a zsidóság kultúrája és hagyományai iránti befogadási készség. Berkovich hangsúlyozta, hogy „érzékeny kell tenni az embereket az intolerancia szélsőséges következményeire”. „Reméljük, hogy a múzeum hozzájárul a történelem legborzalmasabb fejezetének megismeréséhez” – tette hozzá.

A múzeum három részre tagozódik: állandó múzeum, vándorkiállítás, amely végigjárja az állam fontosabb városait, és digitális múzeum.

Brisbane-ben 1865-ben alakult meg a hitközség, és 1886-ban adták át a zsinagógát. Ausztráliában 100-110 ezer hittestvérünk él, akiknek a 80-85 százaléka Sydneyben vagy Melbourne-ben lakik. Többségük askenázi, de jelentős a szefárd hagyományokat követők száma is.

Kovács

245 ezer zsidó holokauszt túlélő él a világ 90 országában

Csaknem 80 évvel a holokauszt után mintegy 245 ezer zsidó túlélő él még a világ több mint 90 országában – derült ki a New York-i székhelyű Claims Conference új demográfiai jelentéséből.

Mindeddig csak bizonytalan becslések álltak rendelkezésre arról, hogy a holokausztnak hány túlélője lehet még életben.

A jelentés szerint az érintettek majdnem fele, 49 százaléka Izraelben él, 18 százaléka Nyugat-Európában, 16 százaléka az Egyesült Államokban, 12 százaléka pedig az egykori Szovjetunió területén. Európában a legtöbb túlélő – 21.900 ember – Franciaországban él, Németországban a számuk 14.200. A még élő magyar holokauszt túlélők számát 3500-ban adja meg a jelentés.

A túlélők száma gyorsan csökken, mert többségük idős ember, 20 százalékuk 90 év fölötti, átlagéletkoruk jelenleg 86 év. A legidősebb közülük 112 éves. A túlélők 61 százaléka nő, 39 százaléka férfi. Túlnyomó többségük – 96 százaléka – gyerekként élte át a holokausztot, a világháború végén átlagéletkoruk hét év volt.

Tavaly júniusban a német kormány beleegyezett abba, hogy 2024-ben további 1,4 milliárd dollárt fizessen kártérítésként holokauszt túlélőknek szerte a világon. Németország 1952 óta összesen több mint 90 milliárd dollárt fizetett kártérítésként a náci által üldözött embereknek.

A Németországgal Szembeni Zsidó Anyagi Követelések Konferenciája (Claims Conference) számos kompenzációs programot működtet, amelyek keretében a túlélőknek közvetlenül fizetnek ki összegeket, illetve a szervezet több mint 300 szociális szolgáltatót is támogat, amelyek lakhatást, ételmezést és közlekedési szolgáltatásokat biztosítanak az érintetteknek. (MTI)

Háborún innen és túl...

Értem, hogyne érteném, hogy a külvilágot élénken foglalkoztatják a közel-kéleti történések. Ennek egyik okát abban látom, hogy a világ túlnyomó részének átlagolvasója számára a térségnek egzotikus varázsa van, ugyanakkor ott él az örök bűnbak, a zsidó.

Másik oka az előzőből egyenesen következik: ha zsidó szerepel a történetben, még akkor is ekézhető, ha nem ő a hunyó.

Itt volt nekünk október 7-e, amikor is a Gáza térségét 2006-tól uraló terrorszervezet egy olyan akciót hajtott végre, amely megrengette a világot, és Izrael olyan cselekvésre készítette, amilyenre eddig nem volt példa.

Nem, nem fogom részletezni, hogy az Izrael területére tömegesen beözönlött terroristák milyen brutális cselekedetek sorozatát vitték végbe, ezt megtették és megteszik napi szinten mások. De nem csak a szószaporítás elkerülése végett nem részletezem – bár tapasztalatom szerint minél zaftosabb egy téma, annál több kattintást generál –, hanem azért sem, mert Izrael kicsi ország, így nincs olyan család, amelynek ajtaján valamilyen formában ne kopogott volna be a hetedik események borzalma, valamint az azóta eltelt idő harcaiban elesett katonákról szóló értesítés.

És valahogy úgy vagyok vele, hogy más beszámolni egy eseményről, ha abban valaki nem érintett, és egészen más, amikor a történés érzelmi húrokat is penget.

Szóval, történt, ami történt, és ami történt, az emberi mértékkel nem mérhető, emberi ésszel nem felfogható.

Nem állítom, hogy egy ilyen háborúról rutinból lehet tudósítani, azt viszont igen, hogy lényegesen könnyebb helyzetben van az, aki csak lemeztelenítve egy történést lát, mint az, aki tisztában van a háttéreseemények sorával. Itt jegyzem meg, hogy a háború kifejezést nem tartom helyénvalónak, ugyanis azt reguláris hadseregek vívják, néha a nemzetközi normáknak megfelelő keretek között. Izraelnek voltak ilyen háborúi, melyekből rendre győztesen került ki. A terror, a terroristák ellen vívott harc egészen más. És különösen más, amikor a Gázában vagy a Palesztín Hatóság területén élő arabokról van szó. Itt ismét kitérőt kell tenni, ugyanis még ma is sokan keverik a fogalmakat, és nem tesznek különbséget izraeli arab, illetve a területeken/Gázában élő arabok között. Utóbbiakat rendre a „palesztin” jelzővel illetik, ami a tájékozatlan v. zsigeri antiszemita olvasóban azt a képzetet kelti, hogy a kérdés területi jellegű. Holott erről szó nincs. Vallásháborúval állunk szemben, tágabb értelemben az iszlám világhatalmi törekvésével. Azért erre egy kis odafigyeléssel már Európa is rájöhett volna.

Nyilvánvaló, hogy az október 7-ei eseménynek volt konkrét kiváltó oka, ami legfőképpen annak tudható be, hogy az arab országok leírták a köznyelvben „palesztin”-ként szereplő arab testvéreiket. Ugyanakkor azt kell látni, hogy Izrael egymás után rendezte kapcsolatait a muzulmán országokkal.

Természetesen ez csak az érem egyik oldala. A másik oldalát hosszan lehetne és kell is eszeleni, mert valójában az nyom sokat a latban. Az EU, az ENSZ és annak különböző leányvállalatai, a BDS (*Izrael-ellenes Bojkott, Elszigetelés és Szankciók – a szerk.*), valamint Irán feltétel nélküli támogatása, a „jövendő” pénzmágnás „civil” szervezeteknek juttatott adományok, a hidegháborús évek nomenklatúrájától elszakadni nem tudó „gonosz Izrael és elnyomott palesztinok”... ezek mind-mind szerepet játszanak a terrorszervezetek (és nem csak a Hamász) izmosodásában.

De hogy ne csak országhatáron kívül kereskedjek, igenis szóba kell hozni azt a tényt, hogy Izrael másfél évi olyan kormány alatt élt, amelyik az arab pártok támogatása nélkül nem boldogulhatott volna. A hatalom megszerzésének is ára volt. (Ez utóbbi kérdésbe azonban nem áll szándékomban belemélyedni. Ennek a háború befejezése után, a számonkérés időszakában lesz itt az ideje.)

Amiről viszont feltétlenül beszélni kell, az az, hogy mint Izrael életében számos alkalommal, most is többfrontos harcot kell vívni. Északról szünet nélkül jönnek a rakéták, Irán folyamatosan szállítja a katonai municiót Szírián keresztül a Libanont gyakorlatilag hatalma alá kényszerítő terrorszervezetnek, a Hezbollahnak. És ezzel még nincs vége.

Kimondva vagy kimondatlanul, de az ország rakétákkal nem sújtott területein dúl a harmadik intifáda. A kérelmek, a gázolások merényletek csúcsra járnak, és ki kell mondani, hogy a Palesztín Hatóság és a Hamász között legfeljebb annyi a különbség, hogy előbbiek még nem rendelkeznek számottevő mennyiségű rakétával. Mentalitásukban azonban édeskevés a különbség.

Tulajdonképpen nem túlzás kijelenteni, hogy az egész ország háborús övezet, legfeljebb a bevetett felfegyverezésekben van eltérés.

Mi a cél? Gázában felszámolni a Hamászt, ezzel párhuzamosan megakadályozni, hogy a Hezbollah bevesse teljes rakétakészletét, a lehetőségekhez képest ritkítani az Irán által szállított fegyverutánpótlás célba érését, valamint a Palesztín Hatóság területén élő arabok értésére adni, hogy nem kifizetődő számukra egy újabb intifáda...

Mindeközben meg kell küzdenünk azon külső erővel is, akik – humánusot követelve – igyekeznek lefogni Izrael kezét. (Feléjük csak egy kérdésem van: hol voltak október 7-én? Az azt követő napokban miért nem játszott vezető szerepet a humánus? – Persze a kérdés költői.)

József Attilával szólva: „ez a mi munkánk; és nem is kevés”.

Sokakat már ma foglalkoztat az a kérdés, hogy mi lesz a háború után. Érdekes – vagy inkább megszokott – módon ezt a kérdést is csak Gáza szemszögéből vizsgálják. Értük aggodnák.

Engem mint állampolgárt sokkal inkább az foglalkoztat, hogy mi lesz Izraelen belül.

A felelősök elszámoltatása kell hogy legyen az elsőrendű feladat, de téved az, aki azt hiszi, hogy ennek meg kell állnia a regnáló kormány és az általa kinevezettek kérdésre vonásánál. És főleg nem szabad megállni az utolsó láncszem, a kapuőr (sin gimel) elmarasztalásánál.

Az, hogy október hetediké egyáltalán megtörténhetett, egy hosszú folyamat tragikus végkifejlete.

Jósolni nem feladat, de egy dolgot már ma biztosan lehet állítani: Izrael a háború után nem lesz ugyanaz, mint a megelőző időszakban. És elsősorban azért nem, mert azt látjuk, hogy a különböző alakulatokban szolgáló, különböző társadalmi, szociális háttérrel rendelkező, esetenként szélsőségesen eltérő politikai nézeteket valló harcosaink a hosszú harctéri összecsapás eredményeként Izrael történetében eddig talán soha nem tapasztalt összefogásról tesznek tanúbizonyságot. És ezt majdan egyetlen politikai vezetés sem hagyhatja figyelmen kívül.

Lehárblog

Újra táncolni fognak!

Traumáikkal néznek szembe a Nova fesztivál túlélői

Egy tel-avivi kiállítás eleveníti meg a Hamász által elkövetett tömegmészárlás helyszínét. A cél a megemlékezés és a túlélők segítése a gyógyulásban.

Daniel Ozeri nemrég ellátogatott a város északi részén lévő Expo Tel-Aviv rendezvényközpontba, ahol újra átélte életének legszörnyűbb pilla-

zette, hogy vajon megkapnak-e minden segítséget, amire kétségbeesetten szükségük van.

Az október 7-én megtámadott kibucokhoz földrajzilag nem kötődő családok nemrégiben egyesületet alapítottak, mivel úgy érezték, szükségleteiket elhanyagolják. Kezdetben a kormány nyújtott némi anyagi

képek”. A szervezők mégsem ajánlják a megtekintését gyerekeknek.

A látogatók belépnek a sötétben megvilágított fedett csarnokba, majd a „kemping területére” érkeznek, ahol sátrak és egyéb felszerelések hevernek a földön, mivel sokan elmenekültek a helyszínről anélkül, hogy idejük lett volna összeszedni a

A Nova fesztivál elleni támadás néhány áldozatának arcképe a kiállításon

Fotó: Reuters

natait. A nagy kiterjedésű komplexumban újraélesztették a Nova zenei fesztivált, amely a Hamász október 7-i támadásával ért véget. A Reim kibuc közelében rendezett fesztiválon legalább 364 szórakozni érkező fiatal gyilkolt meg és 40-et hurcoltak el túsztávként a Gázai övezetbe a terroristák, olvastuk a *Kibic* írásában.

Ozeri, mint oly sokan mások, órákon át menekült, miközben „golyók repkedtek a feje fölött”. A JTA-nek nyilatkozva arról beszélt, hogy az Expo Tel-Avivban megnyílt kiállítás meglátogatását elengedhetetlennek érezte, bár nem volt könnyű számára a kiégett autók, a golyók által szétlyuggatott mobil WC-k és a hátramaradt személyes tárgyak halmainak látványa.

„*Ez tényleg visszavisz oda, és újra átéljük annak a pillanatnak a szörnyű fájdalmát, de vissza kell térnünk, hogy emléket állítsunk a történeteknek és emlékezzünk az ott meggyilkolt barátainkra*” – mondta Ozeri, aki a JTA-nek részletesen felidézti, hogyan menekült meg a legjobb barátjával a fesztivál területéről és hogyan élte túl, míg néhány közeli barátja és számtalan más, a bulikból ismert arc nem.

Amit Ozeri átélte a Nova 6:29 elnevezésű kiállításon, az egy olyan komor élmény, amely a szervezők véleménye szerint gyakran megismétlődik majd. A kiállítás arról a pillanatról kapta a nevét, amikor a zene leállt kora reggel, miután a közeledő rakétákat jelző szirénák megszólaltak.

„Az itteni emlékmű egész lényege, hogy aktualizáljuk azt, ami az eseményen volt, és ahol az abbamaradt” – mondta el Szarel Botavia, a Nova fesztivál egyik producere, aki segítette megtervezni a kiállítást.

„*Ez a kiállítás kifejezi a távolságot az általunk hirdetett szeretet, valamint a gyűlölet és a mészárlás között, ami ott történt.*”

A jegyeladások bevétele a Nova közösség folyamatos gyógyítási költségeinek és hosszú távú elképzeléseinek finanszírozását szolgálja. Célja, hogy örökségük ne csupán a tragédia, hanem az újjászületés és a túlélés öröksége legyen. Mindez a Nova túlélőinek támogatására irányuló kezdeményezések – köztük egy terápiás elvonulási központ –, valamint a növekvő aggodalmak kö-

támogatást és pszichológiai segítséget a fesztivál túlélőinek, de a gyógyítási költségek nagy részét azóta is civil támogatások fedezik. Emellett a Nova közösségen belül azok a jelentések is felháborodást váltottak ki, amelyek szerint a hadsereg október 7-i kora reggeli, a közelgő invázióról szóló hírszerzési értesülései alapján órákkal a támadás kezdete előtt ki lehetett volna üríteni a fesztivál helyszínét.

A fentiek fényében a kiállítás és a Nova-mészárlással kapcsolatos egyéb erőfeszítések célja, hogy valóra váljon a szlogen, amelyet a Nova Társaságnak nevezett szervezet fogadott el:

Újra táncolni fogunk!

Az üzenet már az október 7. utáni első napokban elhangzott, amikor a trance zenei közösség tagjai megfogadták, nem hagyják, hogy a Hamász támadása örökre elnyomja lelkesedésüket.

Hogy a megtámadott fesztivál részletes rekonstrukciójának végigjárása hasznos-e a túlélők és mások számára, az vita tárgya. Egyeseknél a látványban és a hangokban való elmerülés poszttraumás szorongást válthat ki. A kutatások azonban azt is bizonyítják, hogy a trauma helyszínének való kitettség hasznos lehet a poszttraumás tanácsadásban és a felépülésben.

Egy pszichiáter, aki a tragédia utáni első hetekben a Nova túlélőit kezelte, a JTA-nak elmondta, hogy a traumára adott egyéni reakció minden embernél más és más, és egyesek számára a kiállítás gyógyító hatású lehet. A névtelenséget kérő pszichiáter úgy véli, a nemzet szempontjából óriási erő rejlik abban, hogy a Nova közössége egy ilyen nyilvános fórumon átveheti az irányítást a saját története felett.

A Nova fesztivál producere, Nimrod Armin, aki elvesztette a hűgát a támadásban, azt mondta, hogy „igyekeznek elmagyarázni a túlélőknek, hogy milyen intenzív élményben volt részük, és hogy vannak olyanok, akik úgy döntenek, nem nézik meg a kiállítást”. És kifejti, hogy bár az esemény „az izraeli közönségnek szól, hogy növelje a tudatosságot és adományokat gyűjtson, a helyszín pontos rekonstrukciós leszámítva a kiállításon nincsenek robbanások, lövések vagy véres

holmijukat. A sátrak mögött húzódik a mosdó és a parkoló területe, ahol a Hamász mészárlásának legborzalmasabb bizonyítékai találhatók: egy sárga mobil WC 11 golyó ütötte lyukkal, és a fesztivál területéről elvontatott autók egymásra halmozva, a felismerhetetlenségig összeéggve.

Az újjáépített táncter közepére a projektor anyagokat vetít ki, akik a fesztivál színes fényébe burkolódzva felemelkednek, a tragikusan elvett fiatal életet jelképezve. A tiszteletadásnak szentelt oldalsó részen a látogatók több száz kézzel írt feljegyzést hagytak hátra, mint például „*Liron: örökre a szívünkben maradsz*”.

Az a terület, ahol személyes tárgyak láthatók, egyszerre kiállítás és a ténylegesen a helyszínen hagyott holmik tára.

„*Azért hoztuk ide a megtalált tárgyakat, hogy az emberek megnézhessék őket és kikeressék, ami őket illeti*” – magyarázta Jael Finkelstein, egy önkéntes, aki szerint kétféle ember gyűjti össze ezeket. „Vannak, akik ott voltak a partin és túléltek, és vannak olyan családok is, akiknek a gyermekeit meggyilkolták, ezért átnevezik – vannak, akik ki akarják dobni a tárgyakat, és vannak, akik valóban ragaszkodnak minden egyes darabhoz.”

Ozeri is átvizsgálta a tárgyakat, noha tudta, kevés reménye van arra, hogy megtalálja a saját elveszett holmiját. Mégis azt mondta, hogy a kiállításról egy kis emlékeztetőt visz magával a „valódi szabadságról és boldogságról”, amit a transzpartik jelentenek számára – és amiről megfogadta, egy napon a jövőben megint értékes lesz.

„*Nem állunk készen arra, hogy újra táncoljunk. Ez nem a megfelelő idő, hiszen még mindig gyászoljuk az összes barátunkat és azokat, akikről nem tudjuk, hol vannak*” – mondta Ozeri a JTA-nek.

„*Most sokkal fontosabb dolgok vannak, mint a tánc, de eljön majd az idő, amikor minden tús visszatevődik, és a táncal győzni fogunk. És sokan, akiknek nincs köztük a transzfesztiválokhoz, csatlakoznak majd, hogy megemlékezzünk a barátainkról. Ha nem táncolunk, az olyan lesz, mintha hagytuk volna, hogy legyőzzenek minket.*”

Dél-Afrika álláspontja félelemben tartja az ország zsidóságát

2024. 01. 11-én kezdődött el az eljárás, melyben Dél-Afrika kezdeményezésére azt vizsgálja a hágai Nemzetközi Bíróság, hogy Izrael népirást követett-e el Gázában. A Deutsche Welle (DW) cikke arról számol be, hogy mi történt Afrika legnagyobb zsidó közösségének életében a 2023. október 7-ei mészárlás óta, illetve a Dél-afrikai Köztársaság hogyan viszonyul az akkori támadáshoz és az azóta eltelt időszak eseményeihez.

A Dél-afrikai Köztársaság Afrika legnagyobb zsidó közösségének ad otthont. A Közel-Keleten zajló erőszak rányomta bélyegét a helyi zsidók mindennapjaira is, akik már óvatossabbak, amikor elhagyják otthonaikat.

A johannesburgi Long Avenue-n egy kóser csemegebolt közvetlenül a kóser szupermarket mellett található, az utca túloldalán egy kóser burgerezőbe térhet be az erre sétáló. A

Gáza melletti tüntetés Johannesburgban

Fotó: Ihsaan Haffjee/AA/picture alliance

legközelebbi zsinagóga mindössze néhány száz méterre található. Glenhazelben, Dél-Afrika kereskedelmi fővárosának, Johannesburgnak egyik külvárosában aktív zsidó közösség él.

Karen Milner, a dél-afrikai zsidó közösség ernyőszerkezete (South African Jewish Board of Deputies, SAJBD) vezetője is így látja ezt. „A kóser éttermek [Glenhazelben] tele vannak. Ha bemész a kóser boltokba, azt tapasztalod, hogy zsúfolásig megteltek” – mondta a DW-nek. „Ha bemész a zsinagógáinkba, tele vannak. Hétfévente körülbelül 20 rendezvény közül választhatasz – ez figyelemre méltó egy kicsiny zsidó közösség esetében!”

Az SAJBD becslése szerint 56-60 ezer zsidó él Dél-Afrikában. Egy nagyjából 60 milliós országban ez a lakosságnak csak egy kis töredéke. Ennek ellenére ez a legnagyobb zsidó közösség az afrikai kontinensen, és a tizenkettedik legnagyobb a világon.

Dél-Afrika zsidó polgárainak többsége Glenhazelben és Johannesburg más részein él. Kisebb közösségek Fokvárosban, Durbanban és az ország más részein is találhatóak.

Menekülés Európából

A dél-afrikai letelepedés története évszázadokkal ezelőtt kezdődött, amikor a portugál felfedező és a holland kereskedők hajóinak utasai között zsidók is voltak. A zsidó bevándorlás Afrika legdélebbi országába azonban a brit gyarmati uralom alatt indult meg igazán.

A 19. század végétől egyre több kelet-európai zsidó menekült el a pogromok elől hazájából, főleg Litvániából, és jutott el Dél-Afrikába. Miután a náciok átvették a hatalmat Németországban, néhány német zsidónak is sikerült Afrikába szöknie. A második világháború idején a dél-afrikai zsidó közösség lélekszáma állítólag elérte a 120 ezer főt.

1948-ban a fehér felsőbbrendűséget hirdető Nemzeti Párt létrehozta az apartheid rendszert Dél-Afrikában. A zsidókat „fehérek” minősítették, és a legmagasabb szintű polgári jogok illették meg őket. Az igazságtalan apartheid rendszert azonban e kiváltság dacára is megle-

hetősen sok zsidó ellenezte – mondta Milner, az SAJBD képviselője.

„Az apartheidellenes aktivisták közül sokakra a saját vagy szüleik kelet-európai pogromok vagy a holokauszt során szerzett tapasztalatai” hatottak – mondta. Közéjük tartozott Nadine Gordimer író, Albie Sachs – akit később az alkotmánybírók tagjává neveztek ki – és Denis Goldberg polgárhőz aktivista, akinek nagyszülei Litvániából származtak.

A 2020-ban elhunyt Goldberg tagja volt a Dél-afrikai Kommunista Pártnak és társalapítója a túlnyomórészt baloldali beállítottságú fehér tagokból álló Dél-afrikai Demokraták Kongresszusának. 1963-ban letartóztatták és négyszeres életfogytiglanra ítélték, végül 1985-ben szabadult.

Goldberg műszaki tisztként szolgált Dél-Afrika első fekete államfője, Nelson Mandela politikai pártja, az Afrikai Nemzeti Kongresszus (African National Congress, ANC) katonai szárnyában. Alapvetően anticionista álláspontja miatt Goldberg elhatárolódott Izrael településpolitikájától, mivel szerinte az a dél-afrikai apartheidpolitikához hasonlítható. Az izraeli kormányok mindig is visszautasították az ilyen vádakot, a nemzetközi jog iránti elkötelezettségükre hivatkozva.

Az ANC kapcsolatot tart fenn palesztin csoportokkal

Az ANC, amely az apartheid rezsim 1994-es összeomlása óta van hatalmon, továbbra is szegregációs-nak, a dél-afrikai apartheidhez hasonlónak tartja, ahogyan Izrael a megszállt Ciszjordániában és a Gázai övezetben élő palesztinokkal bánt.

Az ANC mindig is kapcsolatot tartott fenn palesztin csoportokkal, például a Jasszer Arafat vezette Palesztin Felszabadítási Fronttal. Az is napokba telt, hogy a dél-afrikai kormány elítélje a Hamász iszlamista militáns csoport október 7-i támadásait, amelyek mintegy 1200 emberéletet követeltek Izraelben – annak ellenére, hogy a meggyilkoltak, illetve elraboltak között dél-afrikai állampolgárok is voltak.

Izraellel, Németországgal, az Egyesült Államokkal és az Európai Unióval, valamint más országokkal ellentétben Dél-Afrika nem sorolja a Hamászt a terrrorszervezetek közé. A pletykák szerint a Hamásznak még irodája is lesz Fokvárosban.

Naledi Pandor külügyminiszter komoly nemzetközi bírálatot kapott, amikor beismerte, hogy röviddel az október 7-i merényletek után telefonon tárgyalt a Hamász tisztviselőivel a palesztinoknak nyújtott humanitárius segítségnyújtásról. Elutasította azokat a vádakot, amelyek szerint támogatta a fegyveresek Izrael elleni támadásait.

Zsidó közösség sokkos állapotban

Kathy Kaler, a ChaiFM rádióállomás – amely az egyetlen zsidó rádió Afrikában – igazgatója változást tapasztalt a dél-afrikai zsidó közösségben az Izrael és a Hamász közötti konfliktus kezdete óta.

„A Fekete Szombat [október 7.] utáni első két hétben minden programunkat megváltoztattuk” – mondta a DW-nek. „Hallgatóságunk nem akart semmilyen olyan témát, amely nem Izraelről szól és arról, hogy mi történt a Hamással.”

Kaler elmondta, gyanítja, hogy a

világban minden zsidó ismer valakit, akit így vagy úgy közvetlenül érintett a támadás. Még Johannesburgban is sokkos állapotban van a közösség.

„Az október 7-e utáni első két hétben senki sem ment el otthonról” – mondta, hozzátéve, hogy a kóser éttermek és kávézók üresek maradtak. „Csak tántorogtunk, és most is csak lassan-lassan térünk vissza a normálisnak mondható életvitelhez.”

Október 7-e óta megugrott az antiszemita incidensek száma

Sok dél-afrikai zsidó óvatos – és jogos a hozzáállásuk. Az október 7-ei merényletekig az antiszemita incidensek Dél-Afrikában csak néhány falra firkált graffitit vagy online visszaélést jelentettek minden hónapban – mondta Karen Milner, az SAJBD munkatársa.

Legfrissebb adataik szerint azonban 2023 eleje óta 180 antiszemita incidenst regisztráltak az országban – ebből 110-et október 7. után. Ezek közül öt közvetlen támadás volt. A zsidó intézmények válaszul már megerősítették a biztonsági intézkedéseket.

Milner attól tart, hogy a kormány egyoldalú álláspontja további támadásokra ösztönözhet. De még mindig meg van győződve arról, hogy Dél-Afrikában sokkal kevesebb a valószínűségük az antiszemita incidenseknek, mint Európában.

„A rabbik és a vallásos emberek [továbbra is] úgy öltözködnek, ahogyan akarnak” – mondta a jellegzetes járműkéről beszélve. Az emberek „egy kicsit nyugtalanok és óvatosak ebben a szakaszban”, tette hozzá, de nincs szükség arra, hogy titkolják zsidó identitásukat.

„Szerintünk nem olyan veszélyes a fenyegetettség, hogy az embereknek óvakodniuk kellene attól, hogy zsidó-nak látszának a nyilvánosság előtt.”
(<https://www.dw.com/en/south-africas-anti-israel-stance-alarm-countrys-jews/a-67610248>)

Miklós Dóri

Szijjártó: Szeretnénk, ha Európa elismerné Izrael jogát az önvédelemre

A magyar kormány Izrael mellett áll, azt szeretné, ha Európa kiállna és elismerné a zsidó állam jogát arra, hogy megvédje magát – jelentette ki Szijjártó Péter külügyminiszter a Jerusalem Post című izraeli lapnak adott interjújában.

„Sajnos azt tapasztalom, hogy amikor a nemzetközi politikai színtéren a jelenlegi gázai konfliktus kérdését tárgyalják, valahogy elfelejtik, hogyan kezdődött” – mondta a miniszter. Emlegetett arra, hogy csaknem négy hónap telt el a gázai fegyveres konfliktus kezdete óta, ami „hosszú idő, de nem lehet elég hosszú ahhoz, hogy mindannyian elfelejtsük” a Hamász október 7-i vérengzését. Magyarország számára az izraeli hadsereg Hamász elleni katonai akciója „terrorellenes művelet”, amelynek sikere nemcsak izraeli, hanem globális érdek is, hiszen hozzájárul ahhoz, hogy ilyen támadásra sehol a világon ne kerülhessen sor a jövőben – mondta. „Magyarország ezért azok közé az országok közé tartozik, amelyek tiltakoztak a Dél-afrikai Köztársaságnak a hágai Nemzetközi Bírósághoz beadott kérelme ellen, amely annak megállapítását kérte, hogy Izrael népirást követ el a Gázai övezetben” – tette hozzá.

Szijjártó Péter szerint a népirás vádja „képtelenség”, és Magyarország kiáll Izrael mellett minden „kiegyensúlyozatlan és igazságtalan” nemzetközi fellépés ellen szemben. Rámutatott: Magyarország a Hamász október 7-i támadása által közvetlenül érintett országok egyike, mivel négy magyar-izraeli kettős állampolgár is volt azok között, akiket aznap reggel foglyul ejtettek, egy pedig a támadás során életét veszítette. Három azóta szabadon engedtek, egy kétyermekes családapát azonban még fogva tartanak Gázában.

A magyar diplomácia vezetője elmondta azt is, hogy a tüzök szabadon bocsátása érdekében tárgyalt Hoszein Amirabdollahian iráni külügyminiszterrel, valamint az ügyben közvetítői szerepet vállaló katarai diplomatákkal is. „Ügy gondolom, az egész nemzetközi közösségnek nemcsak politikai, hanem erkölcsi kötelessége is megfelelő nyomást gyakorolni a Hamászra, hogy engedje szabadon az összes tüst, feltétlenül és azonnal” – hangsúlyozta.

„Ha Európa nem tudja megvédelmezni a zsidókat, az mindannyiunk kudarca”

A Hamász palesztin iszlamista szervezet által 2023. október 7-én Izrael ellen elkövetett terrortámadásokat követően a holokausztra való emlékezés új értelmet kapott; ha Európa nem tudja megvédelmezni a zsidókat, az mindannyiunk kudarca – jelentette ki az Európai Bizottság elnöke a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapja (január 27.) alkalmából.

Ursula von der Leyen közleményében arra hívta fel a figyelmet, hogy az európai zsidók ismét félelemben élnek. Nemcsak felüljárják zsinagógáikat és meggyalázzák temetőiket, de újra zaklatások és támadások érik őket az utcákon, az iskolákban és az egyetemeken.

„Az Európa-szerte példátlan mértékben terjedő antiszemita cselekmények történelmünk legsötétebb időszakát idézik” – fogalmazott.

Az uniós bizottság elnöke hangsúlyozta: nincs helye az antiszemita gyűlöletnek, különösen itt, Európában. Az antiszemitizmust semmi sem igazolhatja. Nem fogadható el, hogy a zsidóknak leplezniük kelljen az identitásukat – húzta alá.

Von der Leyen kiemelte: mivel lassan az utolsó holokausztúlélők is távoznak az élők sorából, az emlékezés új formáinak kialakítására van szükség, és új tanítási módszereket kell bevezetni. Meg kell őrizni az emlékezés helyeit, melyeknek az oktatás céljait is szolgálniuk kell – mondta.

„Kötelességünk, hogy olyan Európai Uniót alakítsunk ki, amely mentes az antiszemitizmustól, valamint a rasszizmus és a megkülönböztetés minden formájától. Ma ismét ki kell mondanunk: soha többé nem történhet meg” – tette hozzá közleményében az Európai Bizottság elnöke. (Gebauer Szabolcs/MTI)

Ursula von der Leyen

A miniszter felhívta a figyelmet arra is, hogy az EU és Izrael kapcsolata mindig is „színes volt”, sok tagország „elfogult és kiegyensúlyozatlan” magatartást tanúsítva viszonyult Izraelhez. Ennek példaként említette, hogy az EU 2012 és 2022 között egyszer sem hívta össze az EU–Izrael Társulási Tanácsot. Mindeközben Magyarország mellett érvelt, hogy ezt az ülést meg kell tartani.

A tárcavezető kitért arra, hogy Magyarország azon országok közé tartozik, amelyek ellenzik Josep Borrell kül- és biztonságpolitikáért felelős uniós főképviseelőnek az izraeli–palesztin konfliktus megoldását célzó elképzeléseit. Szijjártó szavai szerint egyszerű lenne, ha Európa hozzájárulhatna a térség békéjének megteremtéséhez, amennyiben az érintettek ezt szükségesnek látják. „Az EU és

Izrael kapcsolatait azonban nem szabad a kétállami megoldástól függővé tenni, különösen azért, mert Izrael csak az egyik részese a konfliktusnak, amelyet egyedül nem tud megoldani” – magyarázta.

A miniszter az ukrainai háborúra rátérve úgy vélte, hogy Európa óriási hibákat követ el a konfliktus kezelésében, különösen azzal, hogy inkább globalizálja, semmint elszigetelne azt. „A béke felé történő elmozdulás helyett az EU lépései a konfliktus eszkárlalódásának veszélyével járnak” – figyelmeztetett Szijjártó Péter, rámutatva arra, hogy „minél tovább tart a háború, annál több ember fog meghalni”. „Az első számú kötelesség megmenteni az ott élő az emberek életét és Ukrajnát a teljes összeomlástól. Tűzszünetet kell életbe léptetni, béketárgyalásokat folytatni, majd béke megállapodást kötni, és ebben a sorrendben” – hangsúlyozta.

A miniszter közölte, hogy a gázai háborúval kapcsolatban Magyarország éppen az ellenkező álláspontot képviseli, de ugyanezen okok miatt. A hangsúly mindkét esetben az életmentésen van – tette hozzá. „Gázában azért ölik meg a terroristaikat, hogy azok ne ölhesse meg békés embereket. Magyarország egyik esetben sem szeretné a konfliktus mélyülését, de ennek elkerülése érdekében Gázában győzni kell a Hamász fölött, míg Ukrajnában viszont szerinte a háború azonnali leállításával lehet megvédeni az emberek életét. Felhívta a figyelmet arra, hogy ha a két konfliktus valamelyike átterjed más ország határára, „nagyon könnyen egy harmadik világháborút okozhat”.

A tárcavezető azt szeretné, ha a Közel-Kelet visszatérne a normalizáció pályájára anélkül, hogy ez bármiféle kapcsolatban lenne a palesztin állami-ság kérdésével.

Szijjártó kifejtette, ő a 2020-as Ábrahám-megállapodások erős támogatója, olyannyira, hogy ő volt az egyetlen külügyminiszter az egyezmény aláírói mellett, aki részt vett a megállapodás hivatalos aláírás ceremóniáján Washingtonban az év szeptemberében. Véleménye szerint az egyezmény, amelyben négy arab ország megállapodott abban, hogy normalizálják kapcsolataikat Izraellel, elősegíti a régió hosszú távú békéjének, stabilitásának és nyugalomának megteremtését. Hangsúlyozta, hogy a térségnek mielőbb vissza kell térnie az Ábrahám-egyezményekben foglaltakhoz.

Kitért arra, hogy Magyarország érdekelt az Izraellel folytatott energetikai együttműködés javításában, mert – mint hangsúlyozta – minél diverzifikáltabb egy ország energiaellátása, annál nagyobb biztonságban van. (MTI)

Az első emlék

Az emberi tudatnak két védekező-eszköze van: a felejtés és az emlékezés. Ahhoz, hogy az ember megszabaduljon a rossz emlékeiktől, felejtene kell. A tudat viszont sokkal óvatosabb. Minden megélt rosszat elfed, elrejt a tudatalattiban. Van, hogy egy nagyon korai fájó emlék az ember késő koráig rejtve marad, majd egyszer csak előjön. Idős korban a nehezebb legyüri az embernek élete korai lelki sérüléseit. Miért marad rejtve a tudatalattiban egy nagyon korai fájó emlék, és miért jön elő később, hosszú évek múlva? Ki tudhatja?

Volt kisfiú, akinek első megőrzött emléke az volt, hogy egy távoli kisvárosban valamikor az 1950-es évek közepén a petróleumlámpa sejtlenes, pislákoló lángját felváltotta a villanyvilágítás. De ez nem volt meghatározó élmény. Az első „igazi” emlék negyedik vagy ötödik születésnapja volt. Feltűnt, hogy izgalom, sürgölődés tölti be a házat. Az édesanya, nagymama és nagypapa vették körül. Várták az apukát, aki késő délután érkezett meg egy hatalmas dobozzal. Bevonult a nagypapával a szobába, ahonnan nagy előkészület hangjai hallatszottak ki. Végre kijött a nagypapa, majd az apuka is a konyhába, miután a szobában leoltotta a villanyt, és maga után zárta az ajtót. Azt mondta: Kész! A kisfiút bevezették a sötét szobába, ahol a csendet halk, sejtlenes zakatolás törte meg. Felkapcsolták a villanyt. Az ajándék ott volt a

kisfiú előtt a padlón: nagy, étkezőasztalnyi falapon egy vasúti pálya. Gyönyörű, színes vonatmakett kanyargott dombok között a síneken. Órház is volt sorompóval, még alagút is... Kész csoda. A kisfiú négykézlábra ereszkedve nem tudott betelni a látvánnyal. Jött az este, de ő nem akart lefeküdni. Csak késő este sírás közepette lehetett elválasztani ajándékától.

Másnap reggel amint felébredt, a kisfiú rohant a szobába. De a vonat nem volt sehol. Elkeseredetten keverte, majd keservesen sírni kezdett. Jött az anyuka, és vigasztalni próbálta, hogy elromlott valami, a vonatot el kellett vinni javításra. Néhány nap, és visszahozták! Lehet majd újra játszani vele. Teltek a napok, de a vonat soha többé nem került vissza... Lassan a kisfiú elfelejtette a csodavonatot, de a fájó érzés bár rejtve maradt, nem törődött ki tudatából. Már idősen tudatosodott benne, hogy az ajándékot valakitől kölcsönkérhették... Hogy tehettek ilyet vele? – gyötörte a gondolat! Hiszen ő nem kért és nem várt semmit akkor szüleitől. De ha már megvolt a csoda, hogyan foszthatták meg tőle?

Teltek-múltak az évek. A kisfiú

felőtt férfi lett, majd megöregedett. Nagyszülei, de szülei sem voltak már az élők sorában, amikor a korai fájó, elfeledettnek hitt emlék előjött, és ő nem tudott szabadulni felfakadt lelki sérülésétől.

És akkor az egykori kisfiú, már idős ember ment és rendelt magának egy igazi, drága kis gőzgépmakettet. Kibontotta a dobozt, csöndben összeállította a szerkezetet. A tartályt feltöltötte vízzel, begyújtotta a spirituszégőt, és várt. A szerkezet lassan életre kelt, a nagy lendkerék forogni kezdett. Meghúzta a gőzszípot, és az sípolni kezdett, és akkor könnyek csorogtak végig arcán. Rövidesen kifogyott a gőz, és a szerkezet megállt. Akkor visszatette a dobozba, és örökre elrejtette... Soha többé nem vette elő azután! Eltemette élete első sérelmét, amitől csak így tudott megszabadulni...

Igen! Az a kisfiú én voltam. Miután a dobozt a gőzgéppel elrejtettem, éreztem, hogy már nem fáj, ami történt, már nem nehezteltem senkire. Az elrejtett dobozba zárva tettem túl magam azon, ami egykor olyan rövid ideig volt, de sohasem lehetett az enyém.

Szerdóczy J. Ervin főrabbi

A varsói gettó túlélője az Európai Parlamentben: A gyűlölet még mindig velünk van

Sokak cinkos hallgatása tette lehetővé, hogy a náci borzalmakat kövessenek el, azonban az Európai Parlament „nem a közömbösség helye, felszólalunk a holokausztagadók, az összeesküvés-elméletek és az erőszak ellen, amelyek szándékosan célba veszik közösségeink tagjait” – hangsúlyozta Roberta Metsola, az Európai Parlament elnöke a holokauszt nemzetközi emléknapja alkalmából Brüsszelben tartott beszédében.

Az auschwitz-birkenai koncentrációs tábor felszabadításának 79. évfordulója tiszteletére tartott uniós parlamenti megemlékezésen Roberta Metsola emlékeztetett: az utat, amely Auschwitzhoz és a holokauszthoz vezetett, nemzedékekkel korábban kezdték kikövezni bünbakképítés, megfélemlítés és dehumanizáció alkalmazásával, és a több évtizedes erőfeszítések ellenére Európában még mindig sokat kell tenni a diszkrimináció elleni küzdelem érdekében.

Mint mondta, az Európai Unió millióit életét változtatta meg: „Leromboltuk a korlátokat, és közös értékekkel helyettesítettük őket. Elértük a szabadságot, biztosítottuk a jólétet. Azonban továbbra is emlékeznünk kell Európá történelmére, a borzalmakra, és meg kell becsülnünk az ezek leküzdésében elért eredményeket, hogy megértsük, honnan jöttünk” – mutatott rá.

Irene Shashar, a varsói gettó egyik túlélője is felszólalt az ünnepélyes plenáris ülésen. Az október 7-én Izrael ellen elkövetett palesztin terror-támadásokról szólva felhívta a figyelmet: „az antiszemitizmus újjáéledése azt jelenti, hogy a múlt gyűlölete még mindig velünk van, a zsidók továbbra sem

Irene Shashar

érezik magukat biztonságban Európában”.

„A holokauszt után ennek elfogadhatatlannak kellene lennie. A soha többének valóban azt kellene jelentenie, hogy soha többé” – jelentette ki.

Hangoztatta: Európa képes volt a második világháború után félretenni a régi gyűlöletet és összefogni. „Az én álmom, hogy a gyermekeim, minden gyermek egy békés Közel-Keleten éljen, amely mentes a gyűlölettől, különösen irántunk, zsidók iránt” – tette hozzá.

Beszédét azzal zárta, hogy míg ő túlélte Hitlert, unokáinak most a túlélésükért kell küzdeniük. „Arra kérem az Európai Parlamentet, hogy segítsenek valóra váltani az álmomat. Önökkel együtt véget vetethetünk az antiszemitizmusnak és elérhetjük a tartós békét” – jelentette ki.

Az auschwitzi haláltábor 1945. január 27-én a Vörös Hadsereg I. Ukrán Frontjának katonái szabadították fel. Ezt a napot az ENSZ Közgyűlése 2005. november 1-jén a holokauszt áldozatainak nemzetközi emléknapjává nyilvánította. (Andits Eszter/MTI)

Netanjahu: „Terroristák és hazugságok ellen kell harcolnunk egyszerre”

Benjámín Netanjahu izraeli miniszterelnök képmutatással vádolta a Dél-afrikai Köztársaságot, amiért népiertásért beperelte Izraelt a hágai Nemzetközi Bíróságon.

„Terroristák és hazugságok ellen kell harcolnunk egyszerre” – jelentette ki Netanjahu, miután megkezdődött a bíróságon a per, amelyet az afrikai ország azért kezdeményezett, mert szerinte Izrael a Hamász palesztin iszlamista szervezet elleni háborújában népiertást követ el a Gázai övezet civil lakossága ellen.

„Fejtetőre állított világban élünk, amelyben népiertással vádolják Izrael Államot, miközben éppen ő küzd a népiertás ellen” – tette hozzá a kormányfő.

„Izrael gyilkos terroristák ellen harcol, akik szörnyű, emberiség elleni bűnöket követtek el: gyerekeket, nőket, időseket, fiatal férfiakat és fiatal nőket mészároltak le, erőszakoltak meg, égettek el, daraboltak fel, fejeztek le” – emlékeztetett a Hamász október 7-i átfogó támadására.

„A holokauszt óta a legszörnyűbb bűnt követte el egy terrorszervezet a zsidó nép ellen, és ebben a helyzetben előáll valaki, és a holokausztra hivatkozva ezt a szervezetet védi” – írta Netanjahu.

„Ez a szörny népiertással vádolja az izraeli hadsereget, a világ legmorálisabb hadseregét, amely mindent megtesz annak érdekében, hogy ne ártson a civileknek” – húzta alá.

„Dél-Afrika képmutatása égbekiáltó. Hol volt Dél-Afrika, amikor Szíriában vagy Jemenben emberek millióit gyilkolták meg vagy üzték el otthonukból? Ki tette azt? Hát a Hamász partnerei!” – szögezte le, utalva arra, hogy csak a szíriai polgárháborúban mintegy háromszázezer civil halt meg.

„Folytatjuk a harcot a terroristák ellen a teljes győzelemig, és rendre megcáfoljuk a hazugságokat. Továbbra is ragaszkodunk azon jogunkhoz, hogy megvédjük magunkat és biztosítsuk a jövőnket” – zárta közleményét az izraeli miniszterelnök. (Shiri Zsuzsa/MTI)

Gyógyszer- és MR-támogatás igénylése

Az alábbiakhoz igényelhetnek támogatást szociálisan rászoruló betegek:

1. Az újonnan szükségessé vált, az átlagosnál sokkal drágább gyógyszer beszerzése, egyhavi adagot figyelembe véve. Ez a támogatás alkalmankénti, tehát nem folyamatosan értendő. Az egyszeri gyógyszerbeszerzésre adható támogatás felső határa 60.000 Ft.

2. Magánorvosi MR-vizsgálat elvégeztetése, ha állami intézmény csak túl késői időpontra tudja azt vállalni. Az egyszeri magánorvosi MR-vizsgálatra adható támogatás felső határa 80.000 Ft.

Támogatásunk nem tartozik a hitközséghez, hanem egy magyar holokauszt-túlélő magánjellegű kezdeményezése. Részletesebb, az igénylés módjára is kiterjedő tájékoztatás a következő telefonszámon kapható: 06-1-321-3497, lehetőleg az esti órákban.

Továbbra is várjuk a szociálisan rászorulóknak jelentkezéseit.

APRÓ- HIRDETÉS

Üzemorvosi, háziorvosi rendelés Zuglóban, Vezér u. 156. VITAPHARM. Hétfő-szerda 15-16-ig. Dr. Szigeti Miklós, tel.: 220-0230.

Műfogsorrögzítés minimplantátumokkal. Bp., Szt. István krt. 4. III. 1. 320-4778. www.drviragdent.hu és www.mini-implantatum.hu

Szociális alapítvány keres megbízható munkatársakat havonta összesen pár órát igénylő feladatokhoz, díjazás nélkül. 06-1-321-3497, esti órákban.

Órajavítás, faliórák felújítása garanciával. Jung Péter, VII., Garay u. 45. 06-70-505-5620, www.jungoras.hu

Budapesti VII. Dob utca, Károly krt. sarkán lévő, felújítandó lakás eladó! +36-50-134-3042.

ÚJ ÉLET

Kiadó: Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetsége
(székhelye: 1075 Budapest, Síp utca 12.)
Kiadásért felelős személy: dr. Kunos Péter
Szerkesztésért felelős személy:
Kardos Péter
1075 Budapest, Síp u. 12.
Telefon/fax: +36-1-413-5537,
+36-1-322-2829
E-mail: ujelet@mazsihisz.hu
Főszerkesztő: Kardos Péter
Olvasószerkesztő: Gábor Zsuzsa
Előfizetési díjak:
Belföldön: 1 évre 9600 Ft
Külföldre 13.600 Ft/év
USA és Izrael: 15.000 Ft/év
Az összeg valutában is befizethető az aktuális árfolyamon.
OTP bankszámlaszám:
11707024-22118480
OTP SWIFT kód:
(BIC) OTPVHUB
IBAN:
HU66 1170 7024 2026 2095 0000 0000
Terjeszti a Magyar Posta Rt. Hírlap Üzletág, előfizethető a kiadónál.
Postacsek: 11707024-22118480
Terjesztéssel kapcsolatos reklamációk intézése a 06-(1)-767-8262-es számon.
Szedés, tördelés:
WolfPress Nyomdaipari Kft.
Nyomdai munkák:
PrimeRate Kft.
ISSN 0133-1353

A soha többé most van!

Tisztelt Holokauszt Túlélők!

Minden évben hatalmas megtiszteltetés számunkra, amikor Önök velünk tartanak a budapesti Élet Menete felvonulásunkon. Az idei évben is mindent elkövetünk azért, hogy akik igénylik, elektromos kisautókkal tartsanak velünk a 2024. évi Élet Menetén!

Kérjük Önöket, hogy akik szeretnék igénybe venni az elektromos kisautókat, a lili@eletmenete.hu címre küldjék el nevüket és telefonszámukat, hogy munkatársunk felvehesse Önökkel a kapcsolatot, illetve megbeszéljék a részleteket.

Megkülönböztetett tisztelettel és nagy szeretettel várjuk Önöket!

Az Élet Menete csapata

2024
Az Élet Menete
80

Bemutatták a zöld-fehér legendákról szóló darabot

Komikus és tragikus elemek használatán keresztül elevenedett meg Kertész Géza és Tóth Potya István alakja.

A Lajhár és a Potya címmel új színdarabot mutatott be a Budapesti Olasz Kultúrintézet. A darab Roberto Quartarone „Két hős egy kispadon” című könyvének színházi adaptációja, számol be róla a *Fradí.hu*.

A holokauszt nemzetközi emléknapjához fűződő megemlékezések alkalmából bemutatott színdarab két zöld-fehér legendáról szól, Kertész Géza és Tóth Potya István ugyanis együtt rúgták a labdát a Ferencváros labdarúgócsapatában az 1900-as évek elején. Tóth István, az FTC kiemelkedő alakja a Potya, míg Kertész Géza lassú mozgása miatt a Lajhár becenevet kapta. Barátságuk a második világháború alatti antifasiszta ellenállás hónapjaiban szilárdult meg igazán, amikor hozzájárultak több száz politikai üldözött és zsidó életének megmentéséhez, ők maguk azonban nem éltek túl a világháborút, 1944 végén a nyilasok elfogták, 1945 februárjában pedig a budai Várban, a Belügyminisztérium udvarán kivégezték őket.

A két színész: Antonio Carnevale és Riccardo Stincone

Fotó: Olasz Kultúrintézet

A színdarab különböző komikus és tragikus elemek használatán keresztül jeleníti meg a két főhős alakját, és elgondolkodtatja a közönséget egy barátság történetéről, a bátorságról, a haza iránti hűségről és a becsületről a második világháború rémségeinek árnyékában.

„Sokszor hangzik el tőlünk az, hogy »de én mindent megtettem valakiért. Hogy mindent megtettem, megcsináltam valamiért.« De biztos

ez, hogy mindent? Ha te odaadsz mindent, akkor nem maradhat semmi. Nem marad családod, lányod, nem maradnak barátaid, szurkolótársaid, és a végén az életed sem marad meg. Ha mindenedet oda tudod adni, akkor a végén nem marad semmi. Aki erre képes, az ott marad az örökkévalóságban. A mai este jó példa erre nekünk” – mondta beszédében az FTC elnöke, Kubatov Gábor.

Spielberg alapítványa gyűjteni kezdte a terrortámadás túlélőinek tanúvallomásait

Az Oscar-díjas filmrendező szerezte a tanúvallomások összegyűjtése biztosítja, hogy a túlélők hangja erőteljes eszközként szolgáljon az antiszemitizmus és a gyűlölet veszélyes növekedése ellen.

A Steven Spielberg rendező által alapított Soá Alapítvány elkezdte gyűjteni a Hamász terroristái által október 7-én izraeliek ellen elkövetett atrocitásokról szóló videós tanúvallomásokat, hogy kiegészítse a holokauszt túlélőinek és szemtanúinak tanúvallomásaiból álló gyűjteményét, adta hírül a Times of Israel nyomán a *Kibic*.

Spielberg közvetlenül nem vesz részt az adatgyűjtésben, de határozottan kiáll mellette.

„Soha nem gondoltam volna, hogy még életemben ilyen kimondhatatlan barbárságot fogok látni zsidók ellen” – idézte Spielberget az alapítvány, amely a világ legnagyobb videós gyűjteményét birtokolja a holokauszt túlélőinek és tanúinak vallomásaiból.

A Fox Newsnak nyilatkozva Spielberg megdöbbenését fejezte ki a Hamász terroristái által izraeliek

ellen elkövetett erőszakos cselekmények és az elmúlt két hónapban világszerte tapasztalható antiszemitizmus miatt.

„Nagyon meglepőnek találok, bár az antiszemitizmus mindig is létezett. Vagy a sarkon túl volt, kissé észrevétlenül, de mindig ott lappangott, vagy sokkal nyíltabb volt, mint Németországban a 30-as években” – mondta. „De a 30-as évek Németországa óta nem voltam tanúja annak, hogy az antiszemitizmus már nem leselkedik, hanem büszkén, csípőre tett kézzel áll, mint Hitler és Mussolini” – tette hozzá a rendező.

Az amerikai székhelyű szervezet most izraeli produkciós csapatokkal működik együtt, hogy összegyűjtse az október 7-i mészárlások szemtanúinak beszámolóit. A vallomásokat összegyűjtő projekt bejelentésekor az alapítvány Sájli Átári Winner tanúvallomását idézte, aki október 7-én kora reggel a Kfár Ázá kibucban lévő otthonából menekült el négyhetes kisbabájával. Férjét, Jáháv Winnert a terroristák meggyilkolták, miközben segített feleségének és gyermekének elmenekülni.

Steven Spielberg

„Amikor Sájával voltam a kerti fészerben, azt mondtam magamnak: Sájli, gondoldj a holokausztfilmekre. Mit tenne egy anya egy kisbabával? Mert ez az, amit éreztem. Úgy éreztem, mintha valóban utánam és Sájá után futnának, mintha ő lenne a préda. Az én átlagos valóságomban egyetlen átlagos helyzet sem érhetne el azt, amin mi keresztülmentünk” – mondta el Sájli a vallomásában.

Átári Winner vallomása egyike annak a 130 interjúban, amelyet eddig rögzítettek az október 7-i túlélők beszámolóinak összegyűjtése során. A vallomások a nyilvánosság számára online elérhetők lesznek az alapítvány Vizualis Történelmi Archivumán keresztül, ahol a holokauszt utáni antiszemitizmust is dokumentálják.

Spielberg, aki 1994-ben megalapította a szervezetet, úgy véli, az erőfeszítés „biztosítja, hogy a túlélők hangja erőteljes eszközként szolgáljon az antiszemitizmus és a gyűlölet veszélyes növekedése ellen”.

„Mindkét kezdeményezés – az október 7-i támadások túlélőivel készített interjúk rögzítése és a holokauszttal kapcsolatos tanúvallomások folyamatos gyűjtése – arra törekszik, hogy teljesítsük a túlélőknek tett ígéretünket, miszerint történeteiket rögzítjük és megosztjuk a történelem megőrzése érdekében, és egy olyan világért dolgozunk, amelyben nincs antiszemitizmus vagy bármilyen gyűlölet” – mondta a rendező.

Lapszemlést

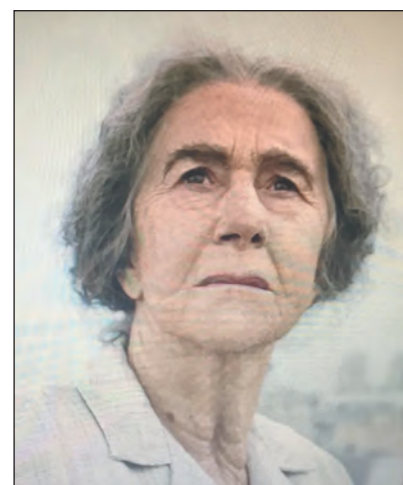
Golda

Egy nagyon mai áthallásos film a jom kippuri háborúról

Különös érzés Guy Nattiv filmjét nézni 2023 decemberében, két hónappal a Hamász brutális támadása után. A Művész mozi Chaplin termében kéttucatnyian ülünk, mind abban az életkorban, hogy tudatos felnőttként élhettük meg annak idején a jom kippuri háborút. Értelmezésünket akkoriban a szovjet propaganda irányította magyar sajtó vezette (félre), de még ezen a szűrőn is átjött, hogy világpolitikai fontosságú eseményről van szó.

Most pedig itt ülünk egy budapesti moziban, és nézzük az először 2023. februárjában, a 73. Berlinálén bemutatott filmet, amelyre, mint egy fordított palimpszesztre¹, íródik rá az ötven évvel későbbi, 2023. október 7-i támadás története. A támadás, akár 1973-ban, most is egy nagy ünnepen következett be, valószínűleg a szimchát Tóra-i háború néven kerül majd be a történetudományba. Hihetetlen aljasság és ördögi számítás megtámadni egy népet annak nagy ünnepén, a spirituális meditáció és elvonultság napjaiban.

És egy másik szerencsétlen egybeesés – a köztudottan kiváló izraeli titkosszolgálat megint csődöt mondott. Eljutottak ugyan hírek az izraeli vezetéshez a készülődésről, de mivel a

Helen Mirren

Moszad nem jelzett, nem hittek neki igazán. A film végén kapunk az akkori helyzetre magyarázatot, de ez már igazán az eseményeket leíró és értékelő történészekre tartozik. Amikor betör az ellenség, harcolni kell.

1973. október 6-án, az engesztelés napján délről a szovjet segítséggel felfegyverkezett egyiptomi, északról a szír csapatok támadták meg az országot. Még csak hat év telt el a hatnapos háború győzelme után, az izraeliek nem számítottak újabb támadásra. Döntéseket kellett hozni, hogy megvédjék, mégpedig minél kisebb véráldozattal, az országot.

Izrael élén 1969-től kezdve női miniszterelnök állt, Golda Meir, rá hárult a döntések felelőssége. Annak a háborúnak csakugyan ő volt a hőse, a film jogosan viseli a nevét. Arról a tizenkilenc napról szól, amikor ennek az idős, beteg asszonynak kellett döntenie egy ország sorsát eldöntő stratégiai kérdésekben.

És meg is tette, briliáns intuícióval és a katonák – „a fiaink” – iránti mély együttérzéssel. Az 1898-ban Kijevben született Golda Mabovics (a Meir férje családneve volt) gyerekként került a szabadság hazájába, az Amerikai Egyesült Államokba. Élete célja volt, hogy a zsidók, történelmükben először, szabad hazában élhessenek. Amikor 1948-ban az ENSZ döntésének megfelelően kikiáltották Izrael Államot, egyike volt a függetlenségi nyilatkozat aláíróinak.

Ezt a fiaként szeretett hazát támadták meg 1973-ban a környező arab államok. A kis országnak segítségre volt szüksége. Golda Kissingerhez fordult, utalt rá, ha nem megy másként, elmegy Amerikába esélyt, segítséget kérni. Kissinger (a filmben Liev Schreiber játssza) maga utazik Izraelbe. Kettejük találkozásán mondja, ő elsősorban amerikainak tartja magát, másodsorban amerikai külügyminiszternek, és csak harmadsorban zsidónak. Erre válaszolja Golda, hogy „mi itt Izraelben jobbról balra olvasunk”. Ez a párbeszéd csakugyan elhangzott, s a segítség is megérkezett.

És itt hőkentli meg a mai nézőt a párhuzam a két háború nemzetközi megítélésével kapcsolatban. „Biztosan hibás mind a két fél. Az izraeliek nyilván kiprovokálták a támadást. Miért nem kötnek békét, vagy legalább tűzszünetet?” – kérdezi az utca embere, az újságíró és a politikus. A filmben Kissinger közvetíti Nixon békeparzi intését. Nem értik sokan, hogy az agresszorral nem lehet, nem érdemes egyezkedni, hiszen a tárgyalási készséget a megadás, a gyengeség jeleként értelmezi. És ez igaz arra a háborúra is, amely most Golda Meir szülőhazájában, Ukrajnában folyik.

Tizenkilenc nap múlva véget ért a háború, megvédték az országot, de több mint kétezer izraeli katona elesett, több mint hétezer megsebesült. Golda Meir tiszta lelkiismerettel, de nehéz szívvel ült az Agrarat-bizottság előtt. Ez a meghallgatás, amely felmentette a miniszterelnököt a háborús áldozatokért viselt felelősség alól, fogja keretbe a történetet.

Helen Mirrenről nem lehet szólni „színészi játék”-ot emlegetve, csak a „teljes művészi azonosulás” kifejezés méltó a teljesítményéhez. Nem tudok szakmai véleményt mondani az 1973-ban született rendező – megint egy koincidencia! – alkotásáról. Ha véget ér a háború – ez a mostani –, megnézem megint. Most csak annyit tudok mondani: megrendítő. Ezt olvastam le azok arcáról is, akik velem együtt botorkáltak ki a Művész mozi Chaplin terméből.

Huszár Ágnes
Múlt és Jövő

¹ Olyan pergamen vagy papirusz, amelyről az eredeti írást még az ókorban kivakarták, hogy új szöveget írhattak rá. A szerk.

Így gondozd öregedtet 4. Hallása?

Mi köze a vallásomhoz? – fortyan fel az orvos kérdésére, aki fülész letére máris levon következtetést betege állapotáról.

Nos. Egy bizonyos kor után romlik a hallás. Először félrehall, majd ismételteti veled a mondanivalót, végül meg sem hallja, hogy szól valaki. De ez még semmi, mivel titkolni igyekszik, amíg tudja. Az erre való készülékek gyártói persze tudnak erről, ezért „láthatatlan” segédeszközöket reklámoznak.

Ingyenes hallásvizsgálat – hirdetik. És amikor megjelenesz, beültetnek egy székbe, füleidbe dugnak valamit, és kérik, hogy jelezzél, amikor meghallod a bűgást. A bűgást! Mindkét fülre történt vizsgálat után közlik... amit közölnek. A hangszűly a bűgáson van, ami olyan messze van a szövegértéstől, mint Makó Jeruzsálemtől.

Felhívott egy öreggondozó, és kérdezte, melyik állapot meddig tart. Mivel nem vagyok orvos, csak meghallgattam panaszát: először megismételteti, félrehallja, hangosabban kéri.

Tanácsom: ne szólj öregre, ha hangosabban tévized! Mobiljának csengését állítsd a lehangosabbra! Ne utólag kérdezd, hogy bevette-e gyógyszerit, hanem előtte figyelmeztess!

De ez már nem hallásprobléma. Ezt másnak nevezik.

Ha el nem felejttem, arról is írni fogok.

kápe

NAPTÁR

Február 16., péntek	Ádár I. 7.	Gyertyagyújtás: 4.49
Február 17., szombat	Ádár I. 8.	Szombat kimenetele: 5.56
Február 23., péntek	Ádár I. 14.	Gyertyagyújtás: 5.00
Február 24., szombat	Ádár I. 15.	Szombat kimenetele: 6.06

